

УКРАЇНСЬКЕ НОВАЦІТВО

РІК XI

СІЧЕНЬ — БЕРЕЗЕНЬ 1974

Ч. 1 (27)

КНЯЗЬ СВЯТОСЛАВ ЗАВОЙОВНИК

Переміг хазарів над Волгою, ясів і касогів в Тмуторокані, покорив вятичів, розбив печенігів під Києвом, повоюав болгарів, а в поході на Грецію підступив до Царгороду, де й підписав з грецьким цісарем почесний і вигідний для Русі-України мир.

Загинув смертою хоробрих 972 року.

(Патрон Станиці УВК ч. 27 в Торонто)

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО» „UKRAINSKE KOZATSTVO”
 квартальник Veterans' Brochure
Українського Вільного Козацтва Ukrainian Cossack Brotherhood
 Редактує колегія:

Головний редактор і адміністратор — Антін Кущинський,
 заступники: Михайло Петруняк, Павло Бабяк і Володимир Засадний.

Address:

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
 2100 W Chicago Ave.
 Chicago, Ill. 60622 — USA

ЗМІСТ чис. 1 (27)

Христос Рождається — Славте Його!	Стор. 1
о. Ілля Нагірняк — У Святу Різдвяну Ніч	4
Антін Кущинський — Ідеологічні й організаційні особливості УВК	7
Проф. Володимир Шаян — Слава Князя Святослава Завойовника	11
Євген Гребінка — Запорозькі звичаї	15
Д-р Михайло Брик — Юрій Немирич на тлі історії України	18
Козацькі приповідки	26
«О зарождаючейся, так називаємой, малороссійской літературе»	27
О. Веретенченко — «1933» (вірш)	31
В. Чапленко — Нове з'ясування назви «козак»	31
Змінили шаблю на Святий Хрест	33
«Бог не без милості, козак не без щастя»	34
На зміну старшим	38
На 57-му році існування УВК	39
Відійшли у похід до вічності	50

СТАВАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ «У. К.» НА 1974 РІК

Річна передплата для ЗСА, Канади, Англії й Німеччини 6. долярів ЗСА, для Австралії 4. австралійських долари, для Південної Америки 20 нових аргентинських пезів, для інших країн рівновартість 6. долярів ЗСА. Ціна окремого числа 1.50 дол.

Не дивлячись на постійний зрост цін, ми два роки змагались не збільшувати передплати на наш журнал. Однаке, обставини примусили нас це зробити для тих ВШановних Передплатників, які висилатимуть передплату після 1-го січня 1974 року.

Закликаємо всіх організованих і неорганізованих прихильників Козацької Ідеї за порогами Батьківщини підтримувати і далі наш журнал своїми бодай найменшими фінансовими дарами. Завдяки тому видання журналу, як і до цього часу, не буде мати дефіциту ні жодних боргів, хоч кошти друку й поштові видатки ще далі ростуть.

Адміністрація «Українського Козацтва»

Передрук дозволено з поданням джерела.

УКРАЇНСЬКЕ НОВАЦТВО

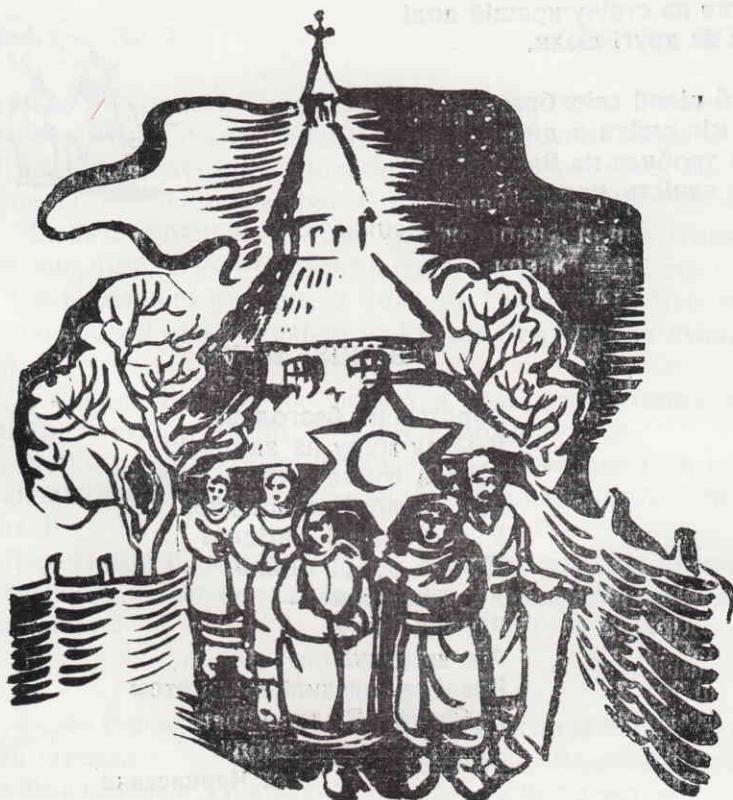
РІК XI

СЧЕНЬ — БЕРЕЗЕНЬ 1973

Ч. 1 (27)

Христос Рождається!
Славіте Його!

З Різдвом Святым
і з Новим Роком

У РІЗДВЯНІ СВЯТА

У Різдвяні Свята
 Спішім брат до брата,
 Позабудьмо, що нас ділить,
 Що відводить нас від ціли.

I колядуймо:
 Дай тобі, Боже,
 Всього, що гоже,
 В пасіці рійно,
 В полі надійно,
 А в хаті мирно
 I богоявільно

Всім нам посполу,
 З гори до долу,
 Дай щасливо побороти
 Нашу вдачу кволу.

Щоб ми ружа в руку,
 I груди при груди,
 Йшли на стрічу кращій долі
 Так як другі люди.

Щоб цілий світ, браття,
 Не міг вийти з дива,
 Що зробила на Вкраїні
 Раз єдиність правдива.

Б. Лепкий

А У ПОЛІ, В ПОЛІ
(Старовинна колядка)

А у полі, в полі, й у виноколі,
 стоять намети з білого шовку;
 а в тих наметах все столи стоять;
 все столи стоять позастилані,
 позастилані все килимами;
 а на тих столах все кубки стоять;
 все кубки стоять понаповняні;
 між тими панами, красний паничущу,
 красний паничущу, пане Іване.
 Перед паничем вірній слуги:
 просяться вони у Невір-землю:
 «Пусти нас, пане, у Невір-землю!
 Пустимо стрілку, як грім по небу:
 пустимось кіньми як дрібен дощик;
 близнем шаблями, як сонце в хмарі!»

ВІНІШУВАННЯ

Ворогам на безголовя
 Всьому миру на здоров'я
 Щоб в громаді тихо, згідно
 Щоб у полі та погідно,
 У господонці лагідно!
 Щоб в оборі гнійно,
 У пасіці рійно —
 Рік від року,
 Аж до віку!
 Бувайте щасливі всі гуртом
 Iз Святим Різдвом!

С. Черкасенко

**З НОВИМ РОКОМ І
СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
ВСІХ ПОБРАТИМІВ ТА ІХНІ РОДИНИ ВІТАЮ!**

**Павло Шандрук
Ген. Штабу Генерал-Кошовий**

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

СЛАВІТЕ ЙОГО!

Святочний гарячий привіт засилаємо ВАМ, ДОРОГІ: Командире Української Національної Армії і наш Почесний Отамане Генерале ПАВЛО ШАНДРУК, Високодостойні Почесні Козаки, Генеральні Капеляни — Високопреосвящений Владико ІОВ СКАКАЛЬСЬКИЙ і Високо-преподобний Митрате ВАСИЛЬ ЛАБА, Всечесніші Панотці Станичні Козацькі Капеляни, Побратими Обласні й Станичні Отамани і все Славне Козацтво і всі колишні українські вояки — учасники Визвольної Боротьби України та всі вірні Українці на Рідних Землях і на чужині в розсіяні сущі!

Дай, Боже, в щастю й здоровлю перебути ці Різдвяні Свята та з кращими надіями зустріти Новий 1974-й рік Божий.

Дай, Боже, щоб з цими Святами наблизились дні воскресіння нашої далекої Батьківщини в новітній Самостійній Соборній Українській Козацькій Державі!

Кріпіться, Дорогі Друзі, духом і вірою та ідіть твердим кроком у своїй праці, скерованій для прийдешньої волі й слави України та на Вашу козацьку честь!

**Антін Кущинський
Військовий Отаман**

Петро Коршун - Федоренко Павло Барябк Михайло Петруняк
Наказний Отаман Генеральний Писар Наказний Отаман
З усією Генеральною Управою Українського Козацтва та з
Редакцією нашого журналу

† о. Ілля Нагірняк

У СВЯТУ РІЗДВЯНУ НІЧ

Вже близько 2.000 літ, як одної тихої Ночі засяла на небі Вифлеємська зірка і сповістила світові про народження Сина Божого, про народження того блискучого Сонця Правди, що в Його проміннях мало довершитись спасіння всього людства. Ця Вифлеємська зірка сповістила цілому світові, що в цьому дні скінчився Божий гнів і настав день спасіння, настав день Божої Любові, бо в цю святу тиху Ніч прийшов на землю у Вифлеемській печері Син Божий в образі людини і приніс світові найвищу духовну радість, приніс світові той спокій і благовоління, що їх сповіщала ангольська пісня: «Слава на небі Богові, і на землі спокій, а між людьми благовоління». В цю святу Ніч прийшов на землю Син Божий, щоб оновити людське життя і вказати людству шлях до найвищої його цілі, до Царства Божого. А цей шлях до Небесного Царства Божого мав вести через формування Царства Божого вже тут, на землі, через Царство Божої Правди і Любові в людських серцях.

Тому то зі всіх свят найдорожче для нас є свято Різдва Христового, бо воно пригадує нам про ту велику Ласку Божу до нас, людей, про опіку Божу над нами, про ту безмежну Божу Любов, що впродовж цілого нашого життя в цьому повнім страждань світі, ніколи нас не опускає, а підносить нас і з найбільшої зневіри, з найбільших терпінь, коли якісь великі нещастия цього грішного світу здаються нам недоперенесення.

Здається, що найбільш святочно обходить це свято наш Український Народ. Свято Святого Вечора і Різдва Христового овіяне такими чарівними звичаями в нашему народі, що всі вірні відчувають якусь близькість до Бога і конечну потребу перебувати це свято разом зі своїми рідними, зі своїми близькими, а хто не має можливості перебувати це Свято під рідною стріховою зі своїми рідними, той переживає безмежну тугу самітності.

Які щасливі ті родичі, що засідають в цей Святий Вечір разом зі своїми діточками до святочного стола! Які щасливі і ті діти, що святкують це радісне родинне Свято разом зі своїми батьками! Всі такі щасливі батьки і матері, всі такі щасливі діти, повинні з цілого свого серця дякувати Богові за таку багату Його ласку, бо є багато й таких батьків і дітей, що не мають цього великого щастя. Може й вони засідають за Святу Вечерю, але дуже вбогу і не бачать діти своїх батьків, чи батьки своїх дітей при собі. А скільки є й таких, що цей Святий Вечір і Різдво Христове будуть святкувати по тюрях і тільки крізь решітку будуть вітати Різдво, або на далеких засланнях, і не тільки що не мають своїх рідних при собі, але не будуть мати в це радісне Свято навіть й куска черствого хліба. Вони будуть святкувати цей Святий Вечір й Різдво Христове хиба тільки споминами своїх дитячих

літ і тільки думкою полинуть під рідну стріху. Ось як оспівує поет Олесь Бабій нещасливих батьків, що засіли до Святої Вечері без сина, який страждає в тюрмі за волю Батьківщини:

«У хатині, під ніч, коло хліба, куті,
 Свічки блимнули на обrusі, —
 Прошелставши тихцем ті молитви святі,
 Батько мовив тоді до матусі:
 Ще торік Речір — Свят святкував з нами син,
 І колядку співав з нами,
 А сьогодні в тюрмі колядує десь він...
 Може нині залився слозами...
 А матуся мовчить і глядить в далечінь,
 Тільки погляд без слова говорить,
 Скільки в серці її журби і терпінь,
 Як поранило серце їй горе.
 Втерла мати слізу, що скотилася лицем,
 Засвітила за сина ще свічку;
 А поклавши її, запитала тихцем:
 Чи в тюрмі колядують в ту нічку?
 А старий задрижав, а старий затремтів,
 І сказав, що й не вчула слів мати:
 У тюрмі не дзвенить ані сміх, ані спів,
 Там не вільно ніколи співати...
 І спитала вона: Чи в Різдвяну цю ніч
 Син в кайданах, як все, як щоднини?
 А старий втер слізу із утомлених віч,
 Не озвавсь ані словом єдиним...»

А наш поет Тарас Шевченко більш сто літ тому, перебуваючи в це велике Свято на далекім засланні в Кос-Аралі і переживаючи безмежну тугу самітності, писав своїому другові Лазаревському:

«На дворі, бач, наступає свято, —
 Тяжко його, друже — брате,
 Самому стрічати у пустині...
 Завтра рано заревуть дзвіниці
 В Україні, завтра рано до церкви
 Молитися підуть люди,
 Завтра ж рано завие голодний звір у пустині,
 І повіє ураган холодний,
 І занесе піском снігом курінь, мою хату.
 От так мені доведеться свято зустрічати!»

Навіть ті, що на чужині в добробуті перебувають, в цю святу тиху Ніч з великою тugoю і слозами в очах полинуть своїми думками до рідного Краю, до рідної хатини, до своїх рідних, що остались на Батьківщині. Передусім безмежну тугу самітності будуть переживати виг-

шанці з рідного Краю. Прекрасно змальовує ту велику тугу вигнанців за своїм рідним Краєм в одній поезії наш поет Богдан Лепкий:

«ГоряТЬ свічки, синявий дим снується попід стелю, —
Думки мої біжать за ним у батьківську оселю.
Спішаться, бо далеко їм, далеко, брате, дуже...
Прибігли. Боже! Де наш дім? Лише колядка тужить.
Лише колядка та сама і ті самі звичаї.
А люди? Люди де? Нема... Де ділісь?... Не знаю...
Колядка чайкою літа від Дунаю до Дону,
Коли ж прийде година та, що вернемось до дому?»

А дальше поет запитує:

**Чи сядемо в своїх хатах колись до Святвечері,
Забувши про журбу і страх, як справжні господарі?**

Яка радісна і таємнича ця хвилина Святої Ночі, що злучила небо з землею, якою великою вірою і надією сповняє все людство ангольська пісня «Слава на небі Богові і на землі спокій, а між людьми благовоління!» Спокій і благовоління! Які це прекрасні слова, що вже майже 2.000 років лунають по цілому світові! Та як мало є людей, що дійсно відчувають у своїх серцях цей спокій і благовоління! На жаль ми можемо завважити, що замість спокою і благовоління між людьми запанували незгода і ненависть, а ця незгода і ненависть запанували не тільки між народами і організаціями, але навіть у родинах.

То ж сьогодні, коли образ народженого Сина Божого в Його людській скромності і Божественній величі стоїть перед нами, нехай народжується в наших серцях вічна Істина і Любов, нехай пробудеться в нас усіх ті благородні почування спокою і благовоління, що їх приніс на землю Дитяtkо — Ісус. Нехай ці почування спокою і благовоління знайдуть в наших серцях місце для вирозуміння і любові до наших близких, що мають остатись в нас на завжди! Тільки тоді ця ангельська пісня не останеться для нас беззмістовою формою, а дійсністю і запанує мир в нас самих, в наших родинах, в наших організаціях і в нашому народові.

З НОВИМ РОКОМ

**З Новим Роком, браття мілі,
В новім щастю, в новій силі
Радісно вітаю вас
І бажаю, щоб в здоров'ю
В мірі з братньюю любов'ю,
Відтепер ішов вам час.**

**І бажаю, щоб трудяще
Те життя вам як найкраще
Без біди минуло всім,
Щоб думками ви міцніли,
Багатіли, не біdnіли,
Щоб веселий був ваш дім.**

**I бажаю, щоб ви згідно,
Спільно, свідомо, свободно
Йшли до спільної мети.
В своїй хаті жити по свому,
Не коритися нікому,
Лад найкращий завести.**

**Щирій праці — Бог поможе!
Дай вам, Боже, все, що гоже!**

Іван Франко

Антін Кущинський

ІДЕОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ УВК

У квітні 1974 року почнеться 58-й рік існування громадської, не політичної, не партійної а парамілітарної (провійськової) організації станового характеру, що від 1917 року носить офіційну назву Українське Вільне Козацтво (УВК). Постало УВК спонтанно, як вияв здорового природного інстинкту самооборони і самозбереження у свідомих українців від анархії революційного часу та від чужо-національної ідеї комунізму та її пропагаторів і нападу московських червоних військ.

Формою свого внутрішнього управління та ідейною метою свого існування УВК базувалось на традиціях славних історичних часів Козацько - Гетьманської доби, яка в свою чергу черпала свою державницьку ідеологію з величного періоду княжо - королівської Русі-України. Таке ідейно-традиційне пов'язання (переємство) з самобутнім українським історичним минулім, а не з перейманням чужих або «модерних» прикладів, є головною причиною довголітнього й безперервного існування цієї нашої своєрідної національної організації.

Українське сучасне суспільство на еміграції розтерзане партійними поділами та часом несамовитими амбіціями провідних партійців, не має іншої громадської організації, яка б, крім УВК, могла похвалитись таким довготривалим часом свого існування поміж всяких труднощів і перешкод. Мало того. Дух козаччини не вивітрився в почуваннях і свідомості українських мас і на рідних землях під совітською московською чи іншою окупациєю. Чим далі, то він все більше проявляється там в літературі, в історично-наукових працях, в піснях та в ріжних

формах народного мистецтва, починаючи від хореографічного та кінчаючи в керамічних виробах. Про зростаючу популярність спогадів про Козаччину та про новітні вияви козацького духа в уярмленій Україні можна б написати цілу доповідь з ілюстраціями і іншими доказами, але це не є темою нашої статті.

Така тривалість нашої організації УВК та Козацької Ідеї взагалі і такого Козацького Руху та забезпечення їх майбутнього розвитку пояснюється тим, що зокрема УВК служить тим державницьким інтересам української нації, які є непроминаючі й вічні. Богемові інтереси партій та їхні програмові напрямні, скеровані на боротьбу за владу в майбутній вільній Україні або на еміграції в бігу історичного життя нації є мінливі у своїх скеруваннях, у своїх силах, у їхніх згвореннях з іншими партіями і в їхніх значеннях для національно - державного буття. Тому козацька ідея ніколи не втрачала свого значення в певних історичних моментах і для української нації є вічною як і сама українська нація. Рух же до відродження славних козацьких чеснот і парамілітарних традицій набирає все зростаючої завзятості, коли інтереси української нації того петрібували...

Згідно діючого статуту УВК, ця організація працює для ідеї Української Держави і оборони нашої людності від душевного й фізичного знищення, не зважаючи на форму тієї майбутньої відновленої Української Самостійної Соберної Держави, крім інтернаціонально - комуністичної. Вважаємо, що про форму устрою і влади в Україні, звільненій від займанця, рішатиме український народ на рідних

землях у вільнообраному Сеймі або всенароднім референдумом без жадної диктатури. УВК на чужині має служити саме цій ідеї, а не боротись за владу в майбутній Україні чи за «владу» на еміграції...

Членами УВК можуть бути не лише колишні вояки, але й особи, що у війську не служили, мужчини й жінки незалежно від іхніх політичних переконань, юнаки й юначки і навіть діти, бо до козацького стану можуть всі належати, бо «козацькому роду нема переводу».

Головною метою УВК на чужині є: творення з відповідних елементів лицарських кадрів станового козацтва на традиційних засадах з 1917-18 років, які б пам'ятали про те, що «ми браття козацького роду» та які б в основу своєї діяльності поклали власні сили для зміцнення Ідеї Української Самостійної Соборної Державності. Вони організуються для утримання козацьких традицій в справі оборони та боротьби за суверенність і за фізичну й духову волю України та за соборне співжиття і співпрацю еміграції. Вони відкидають взаємну внутрішню боротьбу, як найбільше зло і шкідливе явище в життю Українського Народу, завжди пам'ятаючи про те, що УВК є власністю цілої нації, а не окремої її частини, партії чи групи.

Людей з такими стремліннями дуже трудно знайти в теперішньому нашому суспільстві на чужині, поділеному і розсвареному в політичному, громадському і навіть церковному житті. Але тим дорожчі для нас ті одиниці, що приголосились до Козацького Побратимства і які створили свої станиці - курені, прибравши для них патронаами найрізноманітніших по своїй ідеології історичних постатей. Але ми цінимо те, що всі ті історичні постаті служили Українській Справі, хоч і не все може вдало а часом і з прикрими хибами зі своєї чи не своєї вини... Їхні

ж духовні послідовники — окремі станиці УВК толерують між собою і творять наше козацьке об'єднання. Адже, ми працюємо під спільним гаслом Бог і Україна, бо в єдності наша сила і пострах для ворогів.

В тому ж характері складу членства УВК, що ми його подали вище, є також забезпечення дальшого існування і поступового відмолодження УВК. На ші комбатантські об'єднання складаються тільки з ветеранів дотичних колишніх військових формаций. Тому вони поступово зменшуються природним виміранням своїх членів. Крім того, деякі з них розколюються і маліють в наслідок політично - партійних уподобань і непримиримих настроїв іхніх членів так, що учасники тих же самих колишніх військових формаций творять по дві недружніх між собою ветеранських організацій. В той же час в УВК існують станиці з членами, що гуртуються під іменами ідеольогічно різних патронів, але всі творять одне об'єднання під одним проводом. В цьому є основний характер УВК, як військової і громадської а не політичної організації чи «сателіта» якогось політичного угруповання.

Громадський характер УВК ще більше підкреслюється тим, що голову всієї організації (Військового Отамана) та голів місцевих, то є основних в організації, осередків (станиць - куренів) вибирають на обмежений термін урядування по демократичному способу голосування члени організації. Подібно діють на підставі мандату по виборах Генеральний Суддя та Генеральний Контролер.

А в чому ж виявляється парамілітарний (провійськовий) характер організації УВК? Козацтво завжди мало всенаціональний характер і як таке творило резерву української військової сили. В загрозливі ж для нації часи Козаччина вилонювала з себе збройні діючі військові віddіli. Так було

за історичних часів Козацько-Гетьманської Держави, так було і за новітніх часів відродження України 1917-20 років. По цій традиції УВК зважає себе частиною Українського Війська. Тому в сучасних умовинах перебування на еміграції УВК признало своїм Почесним Отаманом Командира Української Національної Армії Генерального Штабу Генерала П. Шандрука. Це узnanня тим більше гармонійно в'яжеться з нашим сучасним провідним наставленням, бо ген. Павло Шандрук дістав те становище під час Другої світової війни з волі й рішення Українського Національного Комітету, в склад якого входили представники всіх головніших угруповань українського суспільства, а не від одної якої партії.

По друге, хоч в УВК існує традиційний звичай вибору голови всієї організації та для управ місцевих первісних клітин, але для організаційної праці, по статуту УВК, Військовому Отаманові, як голові УВК, надано право призначати і звільняти виконавців різних ділянок Генеральної Управи та Обласних Отаманів. При тому він застосовує зasadу персонального підбору тих співробітників відповідно до їх фаховости, стажу та особистих здібностей для конкретних завдань дорученої праці.

Йому ж дано право і обов'язок затверджувати рішення постанов Генеральної Управи та окремих автономних установ УВК та право ініціативи в усіх ділянках чинності УВК, це є начальник в чисто військовому змислі.

Нарешті оформлення різних головніших справ, як персонального так і організаційного характеру, в УВК провадиться наказами УВК, які видає Військовий Отаман подібно тому, як то у війську.

Цього нема навіть у комбатантських наших організаціях, які складаються з самих колишніх вояків, хоч вони й ма-

ють також як і УВК плекати традиції військових чеснот та дисципліни. Але способом організації їхнього життя вони всеціло уподобляються до звичайних, чисто громадських товариств і так поступово втрачають звичку до вояцьких форм і духа внутрішнього життя своїх організацій.

Згадаємо ще про одну ознаку провійськовості УВК, якої нема в українських комбатантських об'єднаннях. Це надавання своїм членам козацьких рангових звань, що оформлюється наказами Військового Отамана, та підвищення в рангах також наказами УВК на підставі рішень Гонорової Ради УВК. Це було не тільки за часів нашої історичної Козаччини, але і за часів постанов УВК в 1917-18 років, а тому увійшло в традицію і по цей день.

Подібне надавання рангів і підвищень в них за певні заслуги в неармійських формacіях чи організаціях існує і в інших культурних державних націях. Це практикується в їхніх добровільних чи приписових парамілітарних допоміжних організаціях, потрібних для плекання вояцького духа, а то й для підготовки до активної військової служби або в інших спеціальних організаціях.

В УВК при надаванню рангових козацьких звань новим членам приймається на увагу їхній стаж і рангу з передньої військової служби, а для тих, що у війську не служили — їхній освітній та професійний стаж. При підвищенню ж в чергову рангу узгляднюються тільки дійсні заслуги чи працю в УВК. При тому розрізняємо ранги для колишніх вояків та ранги «адміністративні», «санітарні» і «капелінів». В цих справах в УВК існують доказані Правила Гонорової Ради та організаційні інструкції так, як то буває при війську. Гонорові накази про підвищення в рангах УВК на підставі постанов Гонорової Ради видає Військовий Отаман, але їх затверджує

своїм підписом Командир Української Національної Армії, він же Почесний Отаман УВК.

Ще коротко подамо про правне становище УВК. В інтересах української рациї УВК має свій статут, затверджений найвищим органом управління УВК — Великою Козацькою Радою. Статут служить для внутрішнього організаційного життя УВК у вільному світі. Той же статут в спеціальному розділі про правне становище організації вимагає слідуюче: «В умовах перевування організаційних клітин козацьких на теренах різних держав Вільного Світу, де є потрібно забезпечити правне існування станиць організації, є необхідно, щоб проводи їх дістали урядове затвердження короткого статуту відповідно до вимог місцевих законів, або забезпечили формальне право на існування як складова частина вже існуючої української комбатантської або громадської центральної організації».

Об'єднання без глибшого знання й самопізнання та зрозуміння й усвідомлення мети свого існування не має даних на дальший розвиток і внутрішнє удосконалення. З цієї причини ми вважали за доцільне подати бодай скорочено ідеологічну та організаційну характеристику УВК як для свого членства так і для ширшого загалу українського патріотичного суспільства. До цього нас покликали, крім того, вияви все ширшого заінтересовання Козацьким Рухом як з позитивними оцінками його значення так з за-

кидами та несправедливими обвинуваченнями й насмішками з боку неприхильних та заздрісних осіб з загуміковими амбіціями своєї вищості.

Розуміється, що життя, та ще в специфічних обставинах перебування поза кордонами Батьківщини України, вносить свої корективи. Тому провід УВК, а головно Велика Козацька Рада, що відбувається з кінцем кожної 5-ти річної каденції, ті життєві обставини обмірковує і приймає відповідні зміни в своєму Статуті.

З бігом часу, коли ми чуттєво віддалились від потреби формально підкреслювати сантимент про спонтанність вільного постання організації в 1917 році без чиєgos примусу чи наказу словом «Вільне» в її назві, прийшов час зватись нам просто «Українським Козацтвом». Бо ж, як слушно пише наш Почесний Отаман Генерал Павло Шандрук, назва «Вільне» при слові «Козацтво» є звичайною тавтологією, бо вже сама назва «козак» містить в собі й поняття волі. «Де козак, там і воля» — каже наша народна мудрість. Тому і статут нашої організації в 1-му артикулі передбачає крім «УВК» також скорочену назву «УК». Цю скорочену назву починаємо вже вживати в практиці, поступово замінюючи нею досі практиковану «УВК». Бо ж існує Кубанське Козацтво, Донське Козацтво, Терське Козацтво і т. п., то чому ж не може бути і Українське Козацтво так заслужене в нашій історії боротьби за волю й державу Українську!

Замість гумору

подаємо без змін і без коментарів точну, дослівну виписку про «Вільне Козацтво» з «Українського Радянського Енциклопедичного Словаря» Академії Наук УРСР, Київ, 1966 р. том I, ст. 347:

«Вільне Козацтво» — військ. формування

бурж. - націоналістичної Центральної ради. Створювались з контрреволюц. офіцерства і куркульських елементів. Використовувались, гол. чин. для боротьби проти революц. виступів трудящих України. Розгромлене рад. військами в грудні 1917 — січні 1918».

Проф. Володимир Шаян

СЛАВА КНЯЗЯ СВЯТОСЛАВА ЗАВОЙОВНИКА

Здавалося б, що тих тисяча років, які ділять нас від доби славних подвигів великого князя Святослава і його прехоробрих лицарів - дружинників — це лише сива давнина, історична спадщина. Але питання «бути чи не бути» Україні й нині те саме, що тисяча років тому.

Стара Україна доби Святослава, знана в той час під своїм історичним іменем Русь, була оточена ворожими державами й кочівничими племенами, що руйнували осіле життя.

Щоправда, не було тоді московської імперії на півночі, але була інша загроза — ще могутня візантійська імперія, яка, опанувавши ввесь Близький Схід і Малу Азію, підкорила собі й Болгарію та береги Чорного моря. Опанувавши на цьому просторі всю торгівлю й систематично обмежуючи торгівлю України, основу розквіту нашої стародавньої держави, Візантія перетинала, немов горлянку, зв'язок України з багатими ринками півдня. Щобільше, горда й загарбницька Візантія почала озброювати й укріплювати модерніми, міцними фортецями своїх, суміжних з Україною, сателітів.

Проти України була збудована й укріплена ромейськими стратегами та будівничими фортеця Саркель, столиця хозарських племен, що стала базою їхньої експансії, загрозою для оточення. Сателітна по суті Хозарія також почала поневолювати сусідні народи, накладаючи на них тяжку данину і грабуючи їх території. До того ж Візантія, яка мала вже досвід у використуванні ворожих відносин між поодинокими народами, золотом, підкупством, дешевими почестями систематично і пляново нацьковувала одних на других, а потім накидала свою імперську зверхність над ними й робила їх своїми сателітами.

Для України була смертельна загроза, її то з усіх боків, а особливо від південного сходу. Тільки сильна, могутня, а передусім збройна Україна могла зберегти свою суверенність у таких складних і виразно нищівно-ворожих умовах свого geopolітичного існування.

Питання «бути чи не бути» державі княжої України можна було вирішити тільки збройною силою, бо лише активна збройна політика могла скріпити її існування як суверенної держави.

Це велике завдання само ствердження — «бути чи не бути українській державі» взяв на себе лицарський, геройчний князь Святослав, син Ігоря. Історики нинішньої доби назвали його Завойовником, але не забуваймо, що ці завойовування Святослава були геройчною й успішною обороною України та мали на меті розірвати ворожий перстень тих племен, народів і держав, які намагалися спустошити Україну, опанувати її як терен постачання невільників або узaleжнити від себе, а потім включити її до своєї імперії. Це останнє бажання було постійною метою візантійської політики. Коли Візантії не пощастило повністю здійснити свій плян, то тільки тому, що Україна виявила себе державно-творчою потугою, а сама Візантія вже була надто послаблена внутрішніми інтригами й боротьбою за імперський трон та постійними визвольними революціями в середині імперії.

Святослав зрозумів, що сувереність України вимагає збройного виступу навіть проти по-варварському гордих ромеїв у Візантії, — і саме проти них.

Рік, у якому Святослав почав свою історіотворчу політику оборони суверенности України своїм активним ви-

ступом проти її ворогів, за нашим старовинним літописом — «Повість Временник Літ» — 965-ий. Під цією датою у старовинній хроніці, такій дорогоцінній, читаємо:

«965. Пішов Святослав походом на хозарів. А хозари, зачувши про це, вирушили йому назустріч на чолі зі своїм князем, каганом, і зійшлися на битву; в битві Святослав переміг хозарів і взяв їх город Білу Вежу (себто фортецю Саркель). Він переміг також і касогів (тобто черкесів).»

Отже, 965-ий рік — це рік, у якому почалися славні походи Святослава, що встановили і скріпили в історії вже перед тим здобуту славу Олегом й Ігорем, славу та ім'я великої Русі, як могутньої держави.

Розгромивши на південному сході хозарів, включивши визволених в'я-тичів у систему своєї держави, а потім ясів (тобто осетинців) і касогів, Святослав вирушив на Болгарію. І, як оповідає літописець, — «зайняв 80 городів у Болгарії та став княжити в Переяславці, наклавши данину на гре-ків».

Завоювання 80 городів на Дунаї в одному лише поході (967 р.) — це доказ не тільки величезної бравурності, ударного розгону і організаційної справности походу, а й доказ очевидної прихильності населення Болгарії до Святослава, яке воліло племінно й мовно спорідненого великого князя Руси з його прехоробрами, а разом із тим людяними лицарями, прихильними до населення, аніж візантійську упокорючу й визискучу залежність.

Здавалося б, 1000 років — давнина. Ale саме ці прагнення й ідеї нації вивели на поле бою Січових Стрільців, вояків армії української держави в 1918 - 20 роках, бойовиків підпільної Української Військової Організації та ОУН і, врешті, бійців неперевершеної в героїзмі Української Повстанської Армії.

Як тоді, так і тепер це саме прагнення прорватися із кліщів смертоносного ворожого перстеня, те саме прагнення відважним збройним чином скріпити буття нації у формі суверенної держави. Тільки тоді, 1000 років тому, суверенність України була загрожена з півдня, а тепер буття української нації загрожене з півночі, від Московії. Тоді Україна могла боронитися наступом на ворога й таким способом закріпити свою суверенність на сотні років. Тепер вона борониться тільки підпільно. Тоді велася боротьба за скріplення вже існуючої держави, а тепер іде боротьба за саме буття нації. Але як тоді, так і тепер, ті самі ідеї величі, суверенності і слави української нації є основою наших чинів, високим ідеалом, що горить у наших серцях.

Культ героїзму потрібний нам тепер більше, ніж будь-коли, культ дружньої любові воїна до воїна, підпільного борця до борця. Потрібна нам і та сама залізна дисципліна, та сама готовість умерти кожної хвилини за брата свого, та сама вірність друзів і їхнє братерство в бою та в житті, та сама віра в безсмертність ідей та в перемогу нашої справи. Кажучи коротко, нам потрібна та сама лицарська ідеологія священного героїзму.

А разом із тим саме у цьому є й наша непохитна віра в дійну вищість українського світу над розкладницьким матеріалізмом у західному світі.

В історії України були князі, які погорджували золотом, натомість високо, понад золото, цінили дружинну вірність, спаяну любов'ю й вірою в перемогу спільніх ідеалів. Святослав навіть не глянув на принесені йому скарби, якими хотів купити й засліпити його візантійський імператор.

В історії людства збереглося навіки славне слово Святослава до лицарів Руси в обличчі вирішальних боїв із багато численнішими арміями візан-

тійського імператора Йоанна Цимісхія.

Перед боєм із військом імператора Цимісхія Святослав промовив до своїх дружинників своє безсмертне слово, яке стало заповітом української зброї. Візантійський історик Лев Калойський записав у промову Святослава ось так (подано в перекладі):

«Погибне слава — вірна супутниця зброї русичів, які без труду перемагають сусідні народи і без пролиття крові приєднують цілі народи, якщо тепер соромно втечено від ромеїв. І так із хоробрістю наших предків і з цією ідеєю, що сила русичів була до цього часу непереможна, будемо боротися по-мужньому за наше життя. В нас немає звичаю спасатися втечею на батьківщину, нам або жити переможцями, або, довершивши знаменних подвигів, умерти у славі».

Ці славні бої під Деревустром (то-то Доростолом) принесли величаву, хоч і дорогою кров'ю лицарів оплачену перемогу Святослава над багаторазово численнішими і краще озброєними арміями гордих ромеїв. Пригляньмося з черги, як виглядає той світливий момент у записі нашої хроніки:

«Рече Святослав:

— Нам уже нікуди діватися. Хочемо, чи не хочемо, мусимо прийняти бій. Отже, не осоромимо Руської землі, а ляжемо тут кістми, бо мертві сорому не знають. Якщо втечено, то буде нам сором. Отже, не втечено, а станемо мужньо до бою. Я буду боротися попереду вас. Якщо поляже моя голова, тоді самі турбуйтесь про свої голови.

І відповіли воїни:

— Де, твоя, княже, голова впаде, там і ми наші голови зложимо.

І піднялись русичі до битви в боївому ладі. І була січа жорстока, й переміг Святослав, а греки повтікали. І рушив Святослав у столицю Візан-

тії, розбиваючи фортеці, які досі стоять порожні».

У висліді цих боїв і пеперемоги Святослава, гордий візантійський імператор був знову примушений, уже не перший раз, скласти корисний для України торговельний договір.

Перемир'я й договори Візантії були віроломні. Так і після перемир'я і договору зі Святославом, вона, разом із «миром» любові, зрадливо, через своїх болгарських сателітів, намовила печенігів напасті на князя Святослава, як він буде вертатися із своєю даниною, але з послабленим кількісно своїм лицарством.

На тих просторах ще гуляли орди печенігів, що дуже радо приймали захочування сусідів України до нападів і грабунку. І саме в бою з цими дикими ордами впав Святослав, один із найбільших героїв Руси-України.

Великої і могутньої української держави Володимира Великого не було б без попередніх подвигів та організаційного досвіду армії Святослава. А що головне, держава Володимира Великого була б неможлива без добре організованої військової дружини з усіх земель України.

Тому слід пригадати собі великий заповіт Святослава, що волю, державність і суверенність установлюється тільки власними силами, героїчними зусиллями покоління, які живуть на протязі багатьох століть. Але ця сила нації мусить бути не абияка. Це напружена воля цілих поколінь, рішених на життя і смерть, вірних ідеї, героїчних.

Лицарі Базару в обличчі смерти, що дивилася їм у вічі з ворожих кулеметів, могли ще врятувати своє життя, якби були зrekлися самостійності України і своїх ідей. Але вони відкинули вороже ярмо й чужі ідеї. Вірні традиції лицарів Святослава, воліли вмерти, довершивши героїчного чину. Перед своєю смертю відповіли катам співом: «Ще не вмерла Україна».

Так само тисяча років тому з уст умираючих лицарів Святослава, які падали в бою із ромеями чи дикими ордами, лунав клич: «Слава князеві Святославу!»

I цей передсмертний зов лицарів Святослава мусимо почути й тепер із глибини тисячоліття, бо це клич безсмертної душі українських лицарів. Боротьба за ідеали української нації триватиме так довго, як довго не виявиться остаточною перемогою безсмертна вищість українського лицарського ідеалізму.

Нам, українцям, не треба саги про Нібелюнгів, щоб висловити мрію, що колись, може, в історії появиться лицар-спаситель, вільний від влади золота й темних сил над ним, а через нього і над історією. Такі лицарі вже існують в історії України, втілені в постатях князів, їх вірних дружинників, козаків, провідників чи безсмертних борців української визвольної революції. Тому нам запевнена в історії перемога, як тільки наша нація, як цілість, усвідоміть собі свій ідеал і на його основі творитиме власний новий лад і такий же лад в історії людства.

Хоч змінилися деякі поняття й зовнішні обставини, але той самий зов історичної свідомості кличе нас продовжувати боротьбу цілих поколінь і здійснювати нашу національну місію.

Особливо українська молодь мусить бути свідома того, що вона дістала у спадщину від своїх предків, до якої належать не тільки трагічні сторінки нашої історії, а й періоди найбільшої слави й величі української нації. Ці славні періоди нашої історії є також доказом втілення в життя нашої ідеї тоді, коли вона жила в чині цілої нації.

Це буде також боротьба з тими залишками рабства й опортунізму, з утопічними ідеями тих, яким усе ще сниться чужа ласка, які все ще без упину хочуть допасуватися до кожного моменту, моди чи слабости чужинців.

Це буде також боротьба за відновлення нашої історичної спадщини, яку ворог намагається загарбати разом із нашою країною і показати світові спадщину та історію Московії.

Тож збудім у собі приспані лицарські чесноти, зміцнім свою любов до України й вірність її ідеям, а понад усе погорджуймо дочасним добром, що робить людину невільником золотого тельця. Збудім у собі свідомість безсмертної душі лицаря і її дійсного зв'язку з духовістю всієї України. А тоді не буде в нас ніяких сумнівів у нашу перемогу.

(Скорочено за «Гомоном України»)

ПРО ЕНТУЗІЯЗМ

«Лише єдністю витворимо гордість в майбутніх поколіннях і пошану поміж чужими людьми».

(Олег Сацюк, голова Української Студентської Громади в Чікаро 1971 року).

Без ентузіазму не подаються гарні ідеали; без відваги не виконуються почесні подвиги.

Ентузіаст, який може помилитися, вартує більше, ніж нерішучий, що не помиляється. Першому може вдатися діло, а другому ні.

Молодість кінчается тоді, як гасне ентузіазм.

(Із думок аргентинського мислителя Хосе Інженероса)

Євген Гребінка

ЗАПОРОЗЬКІ ЗВИЧАЇ (з повісті «Чайковський»)

Почало вечоріти, коли перед нашими подорожніми показалася твердиня, обведена високим земляним валом, із глибоким ровом навколої й частоколом. Вал був обставлений гарматами; за валом розглягався гомін, курилися комини, блищав золотий хрест церкви і стриміла висока дзвіниця; з її ві-

оздоблених дорогим камінням; перед образами горіли лямпади, і висіло велике срібне церковне панікадило; кілька десять воскових свічок ясно горіли в ньому і відбиваючись на близьких шатах образів, освітлювали весь курінь. Під образами, за столом, на першому місці сидів курінний отаман.

Коли Микита з Олексієм увійшли в курінь, козаки вже зібралися на вечірку і купою стояли серед кімнати, голісно розмовляючи, хто про що попало. На силу пропхалися вони до отамана поміж козаками, що нерадо вступалися набік від щедрих штовханців Микити і розмовляли далі, не звертаючи навіть уваги на те, хто іх штовхав.

— Здоров, батьку! — сказав Микита, кланяючись у пояс отаманові; Олексій теж так зробив.

— Здорові, панове молодці! Чим Бог звеселив?

— От кошовий прислав у твій курінь нового козака.

— Рад... Ти, братіку, віруєш у Христя?

— Вірую.

— А що тобі казав кошовий?

— Поважати старших, бити ворогів християнської віри та бусурменів. Добре!

— Говорив: стояти до смерті за громаду і святу віру; нічого не мати свого, крім зброї; не женитися.

— Добре, добре! Що ж ти згідний?

— Згідний, батьку.

— А ще що?

— А потім сказав: ти єси попович, так іди в Поповичівський курінь; там же й козаків тепер не стає.

— Правда, нема в мене тепер і чотирьох сотень повних; багато осталося в Криму, царство їм небесне!.. Ну,

Хрест з останньої Січової Церкви
Покрови Пресвятої Богородиці

кон гляділи гармати на всі чотири сторони.

— От Січ-мати, — сказав Микита.

— Свята Покрова, додали козаки, зняли шапки, перехристилися і в'їхали в городську браму. Козаки поїхали кожний у свій курінь.

Курінь — це була одна величезна кімната, ніби велика дерев'яна шопа, без перестінок, без переділок, що могла помістити в собі більш п'яти або шести сот чоловіка; кругом попід стінами қуреня були поставлені чисті дерев'яні столи, довкола них лавки; передній кут був заставлений образами в багатих золотих і срібних шатах,

перехрестися перед образами та й оставайся в нашім товаристві.

Тим часом курінні кухарі поставили на столах дерев'яні корита з гарячою кашею й дерев'яні барилки з вином і медом, на яких висіли дерев'яні ковші з гачкуватими ручками (ці ковші називалися на Січі «михайліками»), розносили хліб і рибу, вважаючи на те, щоб вона була обернена головою до отамана; принесли на чистій довшій дощі велетенського осетра, поставили його на стябло (підвищення) перед отаманом і, зложивши на грудях руки, низько поклонилися, мовлячи:

— Батьку, вечера на столі!

— Спасибі, молодці, — сказав отаман, устав, поправив сиві вуси, випростувався, виріс і голосно зачав:

— Во ім'я Отця і Сина і Святого Духа...

— Амінь! — grimнуло в курені, і все побожно замовкло.

Курінний виразно прочитав коротку молитву, перехрестився і сів за стіл, це був знак до вечері: вмить козаки посадили за столи, де хто попав, пішли по руках михайліки, піднялися розмови, гомін, сміх.

— Та у вас на Січі їдять чисто, охайно, а як смачно, хоч би й гетьмана-

нові! — говорив Олексій своєму товаришу Микиті.

Під кінець вечері кухарі зійшлися в купку серед куреня; отаман устав, за ним усі козаки, прочитав молитву, поклонився образам, і всі козаки теж; потім козаки вклонилися отаманові, розкланялися між собою і вклонилися кухарям, мовлячи: «Спасибі, братики, що нагодували!»

— А це на що? — спитав Олексій Микиту.

— Така поведенція, з політики. Вони ж такі самі козаки — лицарі, як інші. За що ж вони нам служили? От ми їм і даемо шану.

Після вечері курінний підійшов до дерев'яної карнавки, що стояла на окремім столі, кинув в неї шеляга і вийшов з куреня; козаки чинили так само.

— Кинь свій шеляг, — сказав Микита Олексієві, — завтра за ці гроші кухарі куплять припасів і зладять нам обід і вечерю.

— Дивні звичаї! — думав Олексій, виходячи з куреня. А навколо куреня вже гриміли пісні, дзвеніли бандури; один розказував страшну легенду, другий про удалий напад, інший віддирав тропака... А молодик, срібним серпом виступаючи зза високої дзвіниці, кидав лагідне світло на ці різноманітні гурти.

... «У козаків закон: або смерть, або свобода. Права і вольності йому більш милі, як життя. Я проллю кров за збереження його свободи. Народ Український швидше покине свої осідки, ніж стане рабом... Тяжке ярмо, під яким перебуває московський народ, і до якого він звик, зовсім не надається для того, щоб поработити горду душу козацької нації».

(Слова з уст Гетьмана Мазепи в «Мемуарах д' Азема д' Орвій, Амстердам 1764 р.».)

З БАГАТОГО ДОРІБКУ ППОЛК. УК В. МОШИНСЬКОГО

якщо ви є Світськими або Церковними, то істинні відмінності між ними. Але якщо ви є козаками, то ви єдині в Україні, які відповідаєте своїм ідеалам. І ви єдині, хто відповідаємою відповідно до цього ідеалу.

Гетьман Іван Мазепа перед Полтавським боєм

Цей образ намалював Пполк. УК Володимир Мошинський в 1954-56 роках. Розмір орігіналу 30 x 24 інчі. Зберігається він в Монреалі, подарований свого часу на добродійні цілі Жіночому Т-ву «Доньки України». Мистець і його ВШ Дружина (з дому Чайківська) походять з старовинних козацьких родів.

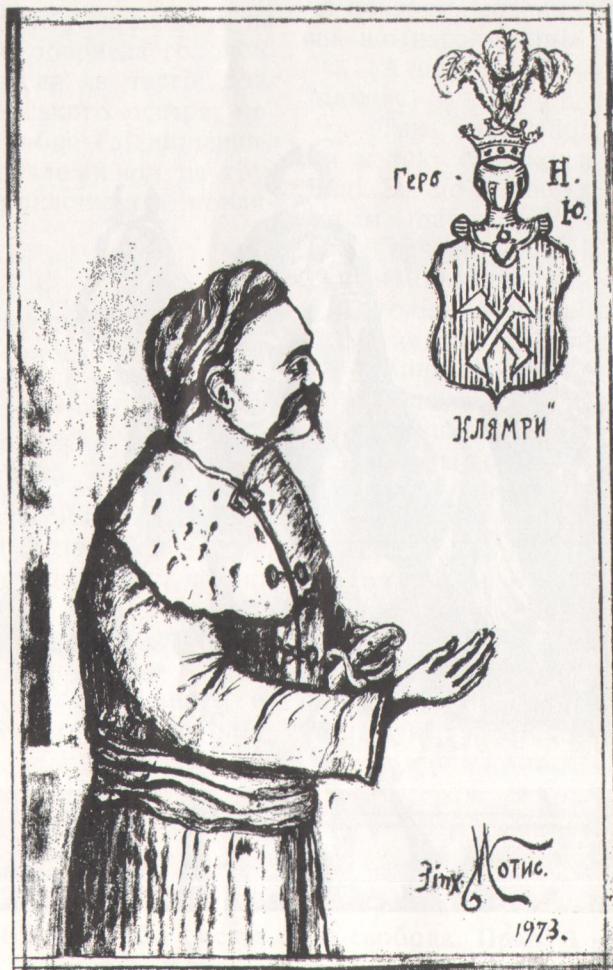
В слідуючому числі «УК» подамо цікаву статтю — «Родинні зв'язки Мошинських і Чайківських з козацтвом».

Д-р Михайло Брик

ЮРІЙ НЕМИРИЧ НА ТЛІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Величня постать Юрія Немирича окутана дотепер серпанком забуття непільки в українській історії, але також

в історії наших сусідів. Та це останнє не дивниця. Наши вороги оцінили його як свого найбільш завзятого про-

ЮРІЙ НЕМИРИЧ
гербу «Клямри»

Портрет відтворив мистець м-гр Мирослав Котис на підставі нечіткої малої відбитки зі старовинної гравюри Дальберга з одинокого досі знаного образа.

Рисунок родинного герба Немиричів подано з «Польської Енциклопедії Шляхетської» том VII ст. 87, Варшава, 1937 р.

тивника і людину з ясним розумом діломата.

Щоб вчутися в атмосферу даної епохи, зрозуміти обставини серед яких виник історичний факт, збагнути ці, здавалось би дрібнички з яких складається якась подія — це мабуть найважливіше завдання науковця — до слідника. Ми знаємо, чи довідуємось про якусь подію. Ця подія є зазначена й є, або стає загально відома, але ще, що найцікавіше, можливо навіть і в великій мірі сенсаційне, як і сама подія, ці куліси факту залишаються здебільша в загальному невідомі. Подібне і з Юрієм Немиричем.

Не тільки історики ворожих нам народів, як: поляки, москалі, поставили постаті Юрія Немирича в негативному насвітленні, але також і наші історики, як: проф. М. Грушевський, Вячеслав Липинський і теперішні радянські історики не висвітлюють належно постаті Юрія Немирича, бо видно ця постать не всім подобається. Прихильно поставилися до нього і про нього, історики, як: Володимир Антонович, Орест Левицький і польський історик гуманізму проф. Станіслав Кот.

В нашій історії України замало присвячено місця для реформації на українських землях. Знаємо тільки про невеличкі згадки про Франца Скорину і Семена Будного. А позатим якихось докладніших відомостей поза книжкою проф. М. Грушевського «Історія релігійної думки на Україні», — читач не знайде. Крім того, до особи Юрія Немирича, як «соцініянина» або як то в нас прийнято, — «аріянина», поставилися з застереженням не тільки православна але ще більше католицька церква. Тому то я в моїй праці намагатимуся вивести постаті Юрія Немирича на історичну арену з усіма його ідеалами і задумами. Бо будь що будь, він таки заслужив собі на це. Він між іншим належав до головних авторів Гадяцької угоди, величезного і

сміливого як на ті часи задуму. Він був канцлером Великого Руського Князівства з гетьманом Іваном Виговським на чолі. Він був учасником славного бою під Конотопом в 1659 році, де гетьман Іван Виговський дощенту розгромив московські війська. Він і впав жертвою під'юдженої Москвою козацької черні.

Особливо проти нього вела кампанію Москва, не перебираючи тоді в своїх засобах. Вона ж бо бачила в ньому спритного політика - дипломата і небезпечного для себе противника. І нарешті Москва свого досягнула, вбиваючи Немирича руками української черні. А по його смерті почала вищувати всю здібну козацьку старшину, яка вміла керувати державними справами. Бо хоч повстання проти Польщі піднімало старинне козацтво гетьмана Богдана Хмельницького разом із чернью, але вже Козацьку Державу зуміла будувати тільки покозачена шляхта, яка мала до того відповідну освіту, здібності й хист.

Після смерті Юрія Немирича і представників визначної козацької старшини, яку козацька чернь або винищила, або віддала москалям у руки, а ті цю старшину або знищили, або заслали в Сибір, новопостала козацька старшина з т. зв. «посполитих козаків» не могла та й не мала здібності вгамувати «стихію черні». Від тоді починається сумна сторінка Історії України, загально звана «Руйною». Повторилася ця руйна і після 1918 р.

Якби перемога під Конотопом в 1659 році була належно використана, то не стояв би тепер московський солдат над Лабою, але й над Дніпром. На жаль це грізне тавро хаосу ще й дотепер триває в нашему народі. Не тільки там на рідних землях, але й тут на еміграції у великому розсіянні (діаспорі). Підступне вбивство Юрія Немирича це ганебна сторінка в нашій історії. Ганебну і неоправдану ролю відіграв тоді, славний з своїми похода-

дами на татар кошовий Запорізької Січі Іван Сірко. Це грізне «мemento mori» для нашої історії і для наших визвольних змагань. Та щоб це все належно зрозуміти й оцінити, хочу тут показати постати Юрія Немирича, таким, яким він дійсно був, а читач нехай сам собі зробить з того висновки.

**

Антитрінітарський, або аріянський рух, який започаткував італійський реформатор Фавсто Соцінус в 1578 році в Кракові, набрав у Польщі організаційної форми, і оформив свою науку в т. зв. «Раковецькому Катехізмі».

З Польщі поширився цей реформаторський рух на Волинь і Україну, де він знайшов багато прихильників серед тамошньої рукої - укралійської шляхти. І хоч упорівненні з іншими сектами, аріянізм, чи як його пізніше почали називати «соцініанізм» від його основника Соцінія, був невеличкою сектою, то все ж таки зумів притягнути до себе багатьох членів визначних родів. Навіть серед близького оточення князя Константина Острозького, того велетня й оборонця Православної Церкви, знаходимо перших аріян. До тої нової, модерної на ті часи віри приступають такі визначні роди волинської і поліської шляхти, як: Войські, Войнаровські, Гулевичі-Воютинські, Чапличі - Шпановські, Сенюти, Хребтовичі й Немиричі.

Що торкається Немиричів, то хочу тут подати коротеньку Генеалогію їхнього роду. Йосип Немирич мав 4-ох синів. Андрія, родоначальника черняхівської лінії, Матвія, родоначальника олевської лінії, Семена й Івана. Андрій мав сина Степана. Матвій мав 4-х синів: Олександра, Самійла, Миколу і Криштофа. Іван мав дочку Феодору заміжню за Олександром Ганським. Синами Степана були, Юрій, Степан і Володислав.

З черняхівської лінії п'ершим перейшов на модне аріянство батько Юрія, Степан Немирич. По батькові одіди-

чив Юрій вільнодумні погляди, сміливість думки, прив'язаність до європейської культури, а разом з крові свого роду взяв він буйний темперамент, який часто когось з «осілих і статечних Немиричів виридав з рідного села та водив світами по тодішніх шляхах шляхетських «блукаючих лицарів», то на Січ Запорозьку — як наприклад Самійла та Івана Немиричів — то знов на здобичництво воєнне, «на шарпанину і наїзди домів шляхетських», як приміром Криштофа Немирича, що був покараний в Києві на горло в листопаді 1612 року, з наказу представника влади Річ Посполитої Томаша Замойського.

Як вище сказано, хочу звернути головну увагу на Черняхівську лінію Немиричів, з якої вийшов власне Юрій Немирич.

Андрій Немирич був власником посіостей у Черняхові, а крім того був київським суддею. В Андрія був син Степан, якого Андрій посилає вчитися за кордон, подібно як це робили Гойські й Войнаровські.

В січні 1604 року іматрикулюється молодий Степан Немирич разом із Романом Гойським в Академії міста Норимберги (Ньюрнбергу) в Альтдорфі. Академія ця була ліберального напрямку, хоч і спиралася на Гельветську конфесію. Та вже рік пізніше тих обох молодців знаходимо в університеті в Базелі в Швайцарії, де вони починають регулярні студії.

Після закінчення студій, повертається Степан Немирич на Батьківщину, де одружується з Мартою Войнаровською, переконаною аріянкою. Згодом і сам Степан Немирич прилучується до аріянства. Тим самим обое стають тими міцними стовпами нової віри на Волині. Вони закладають у своїх посіостях аріянський собор і школу. На управителя школи запрошуєть Петра Стойнського. Степан Немирич бере дуже активну участь у діяльності аріянської церкви, про що свідчать його

часті подорожі до містечка Ракова в Польщі, і на аріянські синоди. Останньо побував він у Ракові разом із Іваном і Степаном Войнаровським, і Юрієм та Мартином Чапличами - Шпановськими. З того часу заховалася, збереглася дедикація Степана Немирича, вписана до альбому сивоголовому патріархові Аріянського Собору, Андрієві з Люблинця - Любінецькому, польською і латинською мовами.

Пізніше отримує Степан Немирич від польського короля номінацію на овруцького старосту, а потім дістає найвищу автономічну гідність, бо стає київським підкоморієм. Свої дві доньки віддає заміж за переконаних аріян. Катерину за Павла Христофора Сенюту, а по його смерті за Андрія Лещинського, дерптського воєводу на Помор'ю, а Олену за Миколу Любінецького. Найстаршого свого сина Юрія посилає до славної на ті часи аріянської академії в містечку Ракові. Помер Степан Немирич 1630 року. Через два роки вмирає і його дружина. Залишають вони трьох синів: Юрія, Степана і Володислава.

Юрій Немирич народився в 1612 році. Свою освіту завдячує він не тільки своїм непересічним здібностям, але також і прекрасному виховникові яким був Андрій Руткович. Не дивно ж, що такий славний і визначний на ті часи професор математики Раківської Академії, Йоахім Штегман, друкуючи в 1630 році свою нещоденну, як на ті часи працю п. н. «ІНСТИТУЦІОНУМ МАТЕМАТИКАРУМ», в м. Ракові, присвятив молодому Юрієві Немиричу цілий розділ п. н. «ГЕОМЕТРІЯ», де заохочує молодого Юрія до вивчення геометрії. Між іншим пише він таке: «Є у тебе поля, ліси і багна. Завжди ти буваєш присутнім при їхньому землеміренню, чи то тоді, як вони переходять як маєткові спадки, чи то при визначенні їхніх меж. До того всього потрібна геометрія, яку можеш застосовувати і без якої тепер так трудно

обйтися, так як без води і вогню» — і дальше повчає проф. Штегман молодого Юрія Немирича — «Геометрія стає також у пригоді в лицарських змаганнях, з якими ти пізніше зустрінешся. Чи то при будові фортифікацій, чи в накресленні мап, підкладанні мін, при обслузі гармат і т. д. ¹⁾».

Професор Штегман хвалить тут молодого Немирида, але пригадує йому також щоб не завів надій свого Вельмишановного батька Степана Немирича, і щоб узяв собі за приклад для життя, свого батька і визначного діяча і письменника Адама Гославського. Щоб був вдячним своїм учителям і щоб був пізніше корисним не тільки церкві, але й державі.

Для здобуття вищої освіти виїздить Юрій Немирич до Голландії, під опікою свого учителя і інструктора Андрія Рутковича. З іматрикуляції Лейденського університету бачимо, що Юрій Немирич був двічі іматрикульованій.

Перший раз Юрій Немирич був іматрикульований 24 вересня 1630 року. Та не довго побував у Лейдені, бо скоро виїхав до Франції, про що свідчить лист колишнього ректора Раківської Академії до визначного нідерландинського вченого й дипломата Гуга Гrottіюса, який перебував під тодішню пору у Франції, де він пише: «Можливо, що ще цієї зими відвідають Тебе Юрій Немирич і його опікун Андрій Руткович. Обидва талановиті й освічені. Юрій Немирич походить з дуже славної родини... Може б Ти запросив Немирича до себе на розмову і при тій нагоді пригадав йому, як він повинен далі поводитись у своєму житті, на чесному шляху життя й науки. Роби це з більшим завзяттям, бо Немирич задумує присвятити себе державним справам. А таких людей можна підготувати до цього тільки добрими вказівками, як вони мають братися за провідні функції в державі. Щоб піз-

ніше вони були корисні і державі і церкві». ²⁾

Лист датований 20 листопада 1631. Невідомо нам, чи Немирич зустрів того визначного на ті часи ученого Гуга Гrotтюса. Можливо, що зустріч була короткою, бо Гugo Гrotтюс тоді саме залишав Париж, щоб повернутися до своєї батьківщини Голляндії. Однаке його перебування в Голляндії було дуже важке, так що скоро він мусів його перервати і переїхати до Гамбургу.

За перші два роки відвідав Юрій Немирич не тільки французьку Сорбонну, але й славний університет в Оксфорді в Англії. Ознайомлювався з стосунками і здобував освіту. Це був своєрідний шлях мандрівок тодішніх аріянів під час тридцятилітньої війни.

Немирич поширює ще свою освіту в Падуанському університеті в Італії, де 17 червня 1632 р. вписується до «Книги Нації Польської». В листопаді 1632 року іматрикулюється в Університеті в місті Базелі в Швейцарії, а 5 липня 1633 року іматрикулюється разом з Рутковичем знову в Лейденському Університеті в Голляндії. Немирич мав тоді 21 рік, а Руткович, що вже в міжчасі став доктором медицини, мав 30 років. Всі ці подорожі Немирича під час «Тридцятилітньої війни», дали йому змогу не тільки поглибити своє знання, але пізнати також тодішню економіку, політику, воєнне діло і міжнародні зв'язки дипломатії. Про все це можна довідатися з книжки Андрія Рутковича, що з'явилася через двадцять років пізніше в Ельзевіра в Амстердамі 1650 року. Це видання присвячує Андрій Руткович «своєму колишньому меценатові Юрієві Немиричу», тепер уже загально відомому і поважаному політикові в своїй батьківщині. В цій своїй праці пригадує Руткович Немиричеві таке: «Все тепер в Європі спирається на грошиах. Чи то війна, чи то змагання за мир. Колись ти мені порадив збирати

матеріали до тої книжечки. А тепер ти пішов сліддами своїх славних предків, як у воєнній, так і в громадській діяльності. Набравшись досвіду поміж народами, між якими ти перебував під час своїх студій, тепер використовуєш цей досвід для добра Вітчизни. ³⁾ Коли ти перебував у Парижі, тоді якраз вибухла війна з Москвою. Ти не залишився байдужим до цього і оголосив свою відому книжку п. н. «Розмова про московську війну». ⁴⁾

Залишився з тої книжечки тільки один, одинокий примірник у французькій Національній Бібліотеці і копія з тої книжечки в мене. Нажаль цю книжечку ніхто з наших істориків за вийнятком тільки польського історика Станіслава Кота, не досліджував. Подаю тут деякі уривки з тої книжки в перекладі з латинської на українську мову. Та праця 20 літнього юнака Юрія Немирича присвячена його дядькові Романові Гойському відомому аріянинові, відзначається бистростю розуму, і тому то й не диво, що він пізніше був дуже здібним політиком і співавтором Гадяцького Договору. Книжечка ця була реакцією на вибух війни поміж Річ Посполитою і Московським князівством (Немирич ніде не вживає назви Московське Царство. Прим. М. Брик), зразу ж після обрання королем Володислава IV.

Вже від самого початку автор признається, що його особливо інтересує підготовка до війни. Далі говорить: «З тієї причини, що я не живу в своїй Батьківщині, не можу я для неї дати від себе стільки того, скільки бажав би дати! — Згодом роздумує Немирич у своїй книжці, як ту війну виграти відважному народові: — Щоб ту війну виграти, то замало мати тільки відвагу й міцний дух, тут ще потрібно грошей, достави харчів і озброєння вояцтва». — Роздумує над тим, які прибутики має державна скарбниця на воєнні цілі, і які оплати треба застосувати, щоб ці податки підвищити, і

далі говорить про постачання збіжжя і про те, скільки його задармо чи за- півдармо зможе доставити Поділля й сусідні землі в цій війні, яка велася на пограниччі Литви. Говорить, що треба звозити збіжжя до Київщини, але також і до Брацлавщини. Нагромаджувати по містах також крім збіжжя, порох і гармати. Що торкається вояцтва, то зазначає Юрій Немирич таке: «Сармати — Русини добре воюють верхи на конях, а не пішо». Тут є багато й критичних зауважень. Критика затяжної чужої піхоти слушна. Бо ті всі чужоземці як, мадяри так і німці не дотримують даного слова і грабують не тільки шляхетське майно, але й майно безборонних людей. А наш краєвий воїн мужній, сильний і витривалий. Тому повинні ми дбати про те, щоб організувати власну піхоту. Адже поміж ріками Богом і Дніпром бурлачить маса людей, шукаючи поживи. Треба їх тільки прихилити до себе, дати їм одежду, зброю і платню і будемо мати прекрасну піхоту. (Немирич думає ту про козаків, які опинилися поза реєстром. Прим. М. Брик). Можна буде ще її доповнити козаками (реєстром). Прим. М. Брик) і обсадити ними твердині на татарському пограниччі. Це заспокоїть татар, а нам дасть охорону. Треба однаке тим воякам вчасно виплачувати платню грішми (жолд). У нас не популярна така військова організація як в Голландії, Німеччині чи в Франції. Бо в нас немає змоги запровадити таку суверну дисципліну, як у вище названих країнах. Нам бракує також відповідного апарату фахівців як: геометрів, мистців в стрілянні та інших, як також є великий брак воєнних спеціалістів».

Оцінюючи сили Московського князівства, Немирич пише: — «Москвинам вдалося завести в себе рабську залежність. Їхня країна з фортецями і численною силою вояцтва — це все раби. Вони дуже схильні до тілесної

розпусти й грабежу. Вони хитрі і віроломні. Їхній уряд подібний де в чому до турецького і відзначається абсолютизмом і деспотизмом. Однаке проти цієї влади не бунтуються московські можновладці — бояри, бо ця повна азійського близку влада, викликає забобонний подив у москалів. Так що, всі вони раби, ніколи ще справжньої свободи не зазнали, тепер не знають і знати не бажають. А неволі не відчувають і від неї не втікають, бо вважають свою долю призначеною від Бога і царя.

Що торкається московської молоді, то вона не вчиться розумно, бо навчена підхлібства і похвали до князів. А також віками вже звикла до тої неволі. (Чи тепер в т. зв. ССР інакше? Прим. М. Брик). А це єдинодержавство підпирають незлічимі маси попів і ченців, яких добре оплачує Великий Московський князь, (Немирич ніде не вживає назви цар. При. М. Брик) бо вони утримують народ в рабському послуху».

Далі автор зупиняється над московськими перемогами і пише: — «Великою допомогою москвинам у веденні війни є їх суверий клімат і велітеські простори. Що торкається московської скарбниці, то бере князь данину не тільки від міщан, але також з різного мита на ріках і дорогах. Скарби ці ховають по різних містах, а передусім в Білозерському сковищі. Слабою стороною однаке вважає Немирич, часту зненависть, скеровану проти московського самодержавства, що кінчачеться переважно конфіскацією майна невдоволених, запроторенням їх до тюрем і до карання смертю. Крім того, він відзначає часту боротьбу поміж аристократією за різні чини й посади, суверість уряду, перетворення вільних людей на невільників і нехіть до війни. Дикунство, яке виявили москали при замордуванні власного царевича Дмитра, може послужити прикладом

того, як будуть зведені з цього світу і його наступники».

Немирич називає темну сторону затяжних військ: — «Німці не відержують холоду ні спеки. Ламають своє слово, коли вчасно не отримають жолду. Англійці не витримують браку харчів. I одні й другі схильні до грабежу».

Далі пише: — «Московський Великий Князь забезпечив себе перемирям із Швецією і Голляндією. Нам треба перетягти Голляндію і Швецію на нашу сторону і тим самим розбити їхній союз із Московією (Тут дипломатія інтересує Немирича. Бо він був очевидцем декількох переворотів і союзів в Німеччині, яким то уніважнювалося старі договори й союзи). Бо дуже важко народові без союзників і приятелів, коли він мусить покладатися тільки на власні сили. I хоч такий народ буде навіть дуже геройчний і громитиме своїх ворогів, то все ж таки він повинен собі шукати приятелів і союзників а також і допомоги».

Такі його думки підтримує також дотеперішній досвід і теперішня ситуація. Говорить автор: — «Шукаймо підтримки в Голляндії. Мовляв, ми можемо доставити Голляндії пшеницю, яку заборонила вивозити Франція. Наши пшениці потребують також Швеція, Данія і Англія. Тому що пруські порти були закриті для торгівлі з Голляндією, звернулися тоді голляндці за збіжжям до Московщини. Однака такого доброго збіжжя там, як у нас, немає. А крім того сама подорож до Московщини не легка, бо їздять туди тільки два рази на рік (тобто плавають кораблями. Прим. М. Брик) коли до нас можуть приїхати чотири рази, або й більше разів. Наш союз з Голляндією стримав би доставу зброї для Швеції, а через Швецію до Московщини. Московщина надіється на Швецію, яка в минулому не допускала зброї через Фінляндію, але теперішній союз зближив їх. Коли б Швеція

не залишила свого союзу з Московщиною, тоді треба всіми силами підтримати війну, яка палає тепер у Німеччині. Головно щоб ми шукали добрих взаємин з державами, які вороже наставлені до Москви.

Можливо і вдалось би нам добитись того, щоб Персія і Туреччина перестали допомагати Московщині засобами для життя, і щоб Туреччина перестала загрожувати нам війною. Потрібно нам також зорганізувати добру розвідку в цій ворожій нам країні, щоб дізнатися про пляни й заміри ворога, а також ознайомитися з територією і т. п. До розвідки найкраще надаються таки мешканці даної країни. Не треба нам чекати, поки ворог увійде на нашу територію. Нам треба увійти на московські землі і там провадити війну. Москвинів можна перемогти тільки на їхній території, однака треба взяти до уваги, який спосіб війни там найвигідніший. Чи то буде у відкритому полі, чи при облозі міст і твердинь. I до одного і другого треба нам належно приготуватися. Насамперед треба зайняти міста, які корисні ворогові при веденні війни. Бо ми навчилися й побачили, що з облоги міста Гданська терпіла вся Польща. Нам потрібно зайнмати ключеві позиції в московських містах де громадиться зброя, харчі й військо. Під теперішню пору піротехніка вже так розвинена, що має велике значення при здобуванні міст.

Та при всьому тому не треба нам забувати про власну Батьківщину, і не залишати її безоборною, що могла б дуже легко використати Москва. Наші міста, що лежать поблизу московського кордону мусять бути забезпечені не тільки зброєю але також міцними залогами і харчами. Передусім у притоках Десни і Дніпра мусять кружляти озброєні баркаси, які могли б перешкодити московським військам перейти ці ріки. А крім того, поміж розкиданими містами, треба побуду-

вати невеличкі замки і укріплення, де стояли б військові резерви, які б допомогли тим військам, що плавають в баркасах по ріках».

І нарешті закінчує Юрій Немирич свою працю такими словами: — «І так то маєш Достойний Гойський, мій скромний, але відповідний до цієї хвилини і моого таланту, вияв моєї любові до Вітчизни. Маєш тут мою працю як вияв моого вільного хоч і молодого віку. Вияв моєї вільної думки».

Автор «Розмови про московську війну» широко користується різною лектурою. Передусім працями таких істориків, як: Лівій, Ксенофонт, Тиціт, Туцідес, Полібіос. Але таки найбільше з Таціта. З сучасників тільки з Ботера і Берклея⁵).

Але шукає в них тільки практичних вказівок, опертих на досвіді. Що торкається взаємин з Москвою, то там можна знайти сліди свіжо виданого збірника Боксгорна в якому М. Боксгорн помістив уступи з праці різних авторів, як наприклад про Білозерський скарб⁶).

Але передусім Юрій Немирич користується тут таки своїм власним досвідом, як близький сусід Московщини. А досвід цей був тоді відомим серед цілої пограничної шляхти. В кожному своєму розділі ця «Розмова» показує нам оддаче великого спостерігача з практичним змислом і всесторонністю,

чи то політичною, чи воєнною з т. зв. «Тридцятирічної війни» в Німеччині. З того приготування до війни скористає і сам автор, коли становище Батьківщини скерує його до воєнної оборони і до участі в нарадах Сойму, до господарських справ і нових розв'язань під час різних переговорів і шукання нових союзів, коли ситуація зміниться і буде повна різних небезпек.

¹⁾ „Institutionum Mathematicarum liber secundus quo initia Geometriae pro incipientibus dilucide explicantur et ad praxin variae accomodantur. Jussu superiorum, in usum Scholae Racovianaæ conscriptus“.

Typis Sternacianis 1630

²⁾ Martini Ruari nec non Hugonis Grotii... ad ipsum Epistolarum selectarum Centuria.

Amsterdam, 1677. Pag. 162.

³⁾ Andreas Reticovii „CTETICAE id est De Modis acquirendi Libri duo“. Elzevier, Amsterdam 1650.

⁴⁾ Georgij Niemirycz, „Discursus de Bello Moscovitico“. Anno 1632 (4-o k. 29). Ex Typographia Petri Des-Hayes. Anno 1632. Parisiis „Bibliotheca Nationale“.

⁵⁾ Boter and Barcley: „Icon Animorum“.

⁶⁾ M. Boxhorn: „Republica Moscoviae et Urbes“ Leiden, 1630.

КОЗАЦЬКІ ПРИПОВІДКИ

Які прекрасні та глибокі змістом, а часом ще й повні здорового гумору, бувають приповідки-приказки! Це можуть збагнути наші ВШановні Читачі, коли потрудяться прочитати бодай частину того, що ми зібрали для нашого журналу. Ці приповідки вирували серед нашого народу, жили, живуть і жити будуть, бо вони є невмирущі, бо вони є висловом народньої мудrosti.

I

«Надія на Бога, а лицарство наше». «Береженого і Бог береже, а козацька шабля стереже». «Бог не без милості а козак не без щастя». «Козак в дрозді, а надія в Бозі». «Козацькому роду нема перевідому». «Або перемогу здобути або дома не бути». «Слава не поляже, а про себе розкаже».

II

«Щирий козак ззаду не нападає». «Зроду віку козак не був і не буде катом». «Лежачого не б'ють». «Козак не боїться ні тучі, ні грому». «Козак не боїться ні хмар, ні чвари, ні чортової хари». «Козак журби не знає». «Козак з біди не заплаче». «Терпи, хлопче, козаком будеш». «Терпи, козаче, горе - будеш пити мед». «Терпи козак, отаманом будеш». «То не козак, що отаманом не думає бути». «Козак з бідою — як риба з водою». «Звання козацьке, а життя собацьке». «Життя собаче, за те слава козача». «Добрий козак баче, де отаман скаже». «Козак живе не тим, що є, а тим, що буде». «Хліб та вода — то козацька їда». «На козаку ї рогожа пригожа». «Хто любить піч, тому ворог Січ». «За честь голова гине». «Доки шабля в руці, то ще не вмерла козацька мати». «За рідний край — хоч помирай». «Місяць — козаче сонце». «Не все ж то козак, що списа має». «Зовсім козак та чуб не так».

III

«Де козак — там і воля». «Де козак — там і слава». «Що село, то й сот-

ник». «Шо козак — то п'ятак, а за дівку гривня». «Козак не без долі, дівка не без щастя». «Куди козака доля не закине — все буде козак». «Козак, як не сало єсть, то турка б'є». «Не наше діло з плахтою стрибати, наше діло з москалем воювати». «Хочеш спокою — готовся до бою». «Знищ ворога сьогодні, бо завтра нашкодить». «Ворога де знайдеш, то бий». «Куля не галушка — її не проковтнеш». «Або полковник, або покойник». «Лучче живий хорунжий, ніж мертвий сотник». «Степ та воля — козацька доля». «Козача охота — гірше неволі».

IV

«Ставний козак Максим Залізняк — славніше Запорожжа». «Ви пани, а ми запорожці: пам'ятайте, вражі сини, що ми Вам не хлопці». «Коли ти дворянин, то поклоняся козакові». «Козак добрий, та вороги не хвалять». «Козача потилиця панам ляхам не хилиться». «Висипався Хміль із міха та наробив панам ляхам лиха».

V

«Без гетьмана військо гине». «Без доброго командира військо — отара». «Як череді без личмана, так козакам без гетьмана». «До булави треба голови». «Де отаман швець — там Січі кінець».

VI

«Не пив води дунайської, не єв капші козацької». «Пугу, пугу! — козак з Лугу!». «Наш Луг батько, а Січ мати — от де треба помирати». «Хто в Полтаві не бував, той лиха не знає». «Та ти ще полтавської води не пив». «Малим родився — великим помер». «А що робиш тепер? — По чужинах блукаю та слави шукаю!». (Так казали про запорожців, що були на еміграції після Полтавської катастрофи).

Ант. К.

В Шевченківські дні

«О ЗАРАЖДАЮЩЕЙСЯ, ТАК НАЗИВАЄМОЙ, МАЛОРОССІЙСКОЙ ЛІТЕРАТУРĘ»

Під такою назвою лежить перед нами книжка — «сочіненіє І. Кулжінського», видана в Києві 1863 року в друкарні І. і А. Давиденка, з написом: «Одобрено ценсурою 21 декабря 1862 года». Отже, цю книжку, обсягом 32 сторінки, написано в м. Ніжині на другий рік після смерті нашого генія й пророка Тараса Шевченка. Йому ж головно й присвятив автор цю працю поділену на три частини: 1) «Южно-русійський елемент, как предмет торговлі»; 2) «О малорусском языке», і 3) «Дневник Т. Г. Шевченка». Особливо ворожим духом проти Шевченка насичена перша частина, яку ми тут коротко зреферуємо, подаючи для більшої кольоритності в оригіналі деякі характерні вислови автора. Шановні наші Читачі зможуть приймати цей матеріал «на весело», бо на цей час він годився б для поміщення в гумористичних журналах «Лис Микита» та «Мітла»...

На початку свого твору автор висмівує чутливість української козацької натури, що на підпитку може легко розплакатися при згадці про минулу козацьку славу і щедро нагородити грішми хитрого оповідача. «Стой только ловкому і іскусному человечку разшевелліть воспомінанія про Колеєвщину, про Хмельницьку, про Сеч Запорожскую, да єщо запеть казацкую песню о том — как в поле могла с ветром говорила... ми тотчас готови расплакаться, а уж вішньовою вдоволь напоїм сметлівого разкащіка певца, і денег, пожалуй, да дім єму на дорогу»...

Таке наставлення до сумних спогадів «к отжівшій старіні» в теперішній практичний час, як каже автор, може служити дуже вигідним предметом

торговлі. Така торгівля, а «правільнее сказать — перевод нашей наївної чувствітельності на «налічніє деньгі» почалась з «возстановленія малороссійського язика і возозданія южнорусской літератури. — Первоначально іздани били «Граматка» і «Южно-русский Букварь»... «Граматка» с картінками і образкамі. На одній стороне лістка ізображен козак куряцьї трубку... для торговлі тут главное — козак... найдутся добриє Нічипори, которые за одну ету віньєтку купят «Граматку»... Далі автор підкреслює, що вступна стаття в «Граматці» силкується доказати, що «малороссіяне» обов'язково повинні починати вчитись читати з «малороссійского, т. е. с іспорченого русского язика. (Підкреслення автора книжки). А між тим, по словах того ж автора, — «малороссіяне» від часів Рівноапостольного Князя Володимира і «мудраго» Ярослава, завжди учились і учаться спершу словянської грамоти, щоб навчитись молитись Богу, бо інакше знання грамоти не потрібне для «простолюдя».

Далі автор звертає увагу, що в кінцевому слові «Граматки» при всьому зовнішньому, ніби християнському настрої, мимоволі проговорюється ... «о какой-то воле людской» і дивується: «о какой свободе хлопочет Граматка!». Далі автор книжки критикує зміст «Граматки, що починається з шести псалмів Давида... «перепорченых, т. е. переведенных на малороссийское наречіе». Він це називає «свято-татством», яке «компромітує діло спасіння наших близьких». А далі каже:

«Позвольте спросить вас, господін сочинитель Граматкі — неужелі ви забили, что теперь..: Малороссія уже не

составляєт погранічної сторони Росії, но єсть одна із **єя внутрінніх частей?** (Підмкреслення автора книжки)... Малоросії уже, слава Богу, нєт, а єсть **одна наша славная Россія** (Підмкреслення його ж) с семью морямі-океанамі на своїх граніцах)... «Нєт, ми все іскренно любящіе Россію і наш богатий, сільний і прекрасний язик русский, обязиваемся сказать по совесті, что малороссійская «Граматка» іздана в С. Петербургे в 1857 году **самая вздорная затея і самая вредная нелепость.**» (Підмкреслення Кулжинського). Подаємо ці слова в дослівному перекладі — «Це найбільший безглуздий задум та найбільш шкідлива дурість»).

Але, продовжує Кулжинський, «торгівля южно-руssкого елемента» не припинилась на «Граматці» бо появився: «БУКВАРЬ ЮЖНОРУССКІЙ», 1861 року «цена три копейкі, составіл Тарас Шевченко». Цю книжку Кулжинський охарактеризував спочатку такими коротки словами: «ето пустейшая із пустейших книжек»... Особливо він зупиняється на думах Т. Шевченка, поміщених в тому Букварі... «на іспорченом русском, т. е. малороссійском язике про Пирятінського поповіча Олексія да про Марусю поповну Богуславскую». По його словах — перша дума ще є «така-собі» з деякими моральными поученнями, а друга — нікудишня, просто «із рук вон». А найбільше йому не сподобалась в тій думі «молітва новейшаго проізведення: «Ой взволи, Боже, нас всіх бідних невольників з тяжкої неволі. Вислушай, Боже, в просьбах щирих, В нещасних молитвах, нас, бідних невольників». Він каже: «Тенденція етого букваріка одна і таже чо і в «Граматке» і какая-то **воля людская**, освобожденіє із какой - то неволі. О какой это **свободе** хлопочіте ви, господа букварісти!!!». Такими словами закінчив Кулжинський свої висміювання і підозріння по адресі Шевченкових дум.

До того він ще звернув увагу, що в «Букварі» про «богопочтеніє» надруковано таку приповідку: «Застав дурного Богу молитись, то він і лоб проб'є!» і за те ще раз повторив, що «Буквар» Шевченка таки «пустейшая із пустейших книжек».

З гарячим обуренням накидається Кулжинський на Шевченків «Букварь» за те, що він дав велику виручку продавцям. Його надруковано накладом багатьох тисяч примірників. Коли ж через «Малоросію» перевозили мертвє тіло Тараса Шевченка до Канева, то ... «Южно-Русские Букварі, как саранча налетілі на «Малоросію» і зібрали велику суму грошей... «Какая-то невідімая сіла гнала їх на Малоросію. Очевідно, что і тріумфальноє шествіє мъортвих останков Шевченка также вошло в комерческіе комбінації компанії, торгуючі южно-руssким елементом»... А далі продовжує, що всі ті промови й вірші, всі овациї були не на пошану бідного Шевченка. Все це діялось в честь «какой-то ідеї сопряженной невідімою связью с торговлей южно-руssким елементом. (Підмкреслення слова «ідея» Кулжинського).

Невдоволений Кулжинський ще й тим, що ще перед перевезенням труни Шевченка, в супровіді Букваря з'явилися окремі маленькі дешевої ціни книжечки такі, як наприклад поеми Шевченка — «Гамалея» і «Тарасова нощь». А ті поеми, по словах цього, з дозволу сказати, — «літерознавця» Кулжинського стоять в літературному значенні ще нижче і від тих «віршів» про Олексія поповича та Марусю Богуславку. Про згадані поеми той «літературознавець» висловився дослівно так: «Ето рубленная в стихотворно-подобния строкі проза, без всякой поетіческой мелодії і гармонії». (Підмкреслення «літературознавця»).

Ще дуже невдоволений Кулжинський і тим, що на обкладинці Букваря поміщено оголошення про продаж інших літературних «товарів» як

«Чорна Рада», «Повісті Основяненка» і навіть «Проповеді на малороссійському языке протоієрея Грекулевіча». Нарешті він подав свій учений висновок, який процитуємо в оригінальному тексті.

«По здравому смислу общечеловеческому, который говорит всем малороссиянам и панам, и мужикам, и священникам, что испорченое наречие русского языка илі, так называемий, малороссійской язык, как аномалія, не имеет никаких прав на литературную самостоятельность, и недостоен употребленія ні в каких серьозных случаях, но нуждается в исправлениі постредством чистаго общерусского языка».

**

Так, в 1863 році І. Кульжинський був напевно непревершеним серед москвинів «літературознавцем» і критиком Шевченкових творів та автором засудження української мови і по його словах — «зарождающейся», так называемой, малороссійской літератури... Від того часу минуло понад сто років. Твори з Шевченкового «Кобзаря» переможно поширились по цілому світі в перекладах на мови майже 50-ти народів в біля 400 виданнях накладом понад 9 мільйонів примірників. Пам'ятники на честь Шевченка височіють в багатьох столицях. Українська мова і література здобули собі узнання в усьому літературному й науковому світі.

Але і через сто років після появи

цієї книжечки Кульжинського не перестали існувати «літературознавці» і критики, що не знають широкого діапазону тематики та глибини й величини змісту творів нашого генія. Ось тут подамо приклад поглядів одного з сучасних московських журналістів Петра Аклексеєвського, який в обширній статті «Не сотворі себе куміра» на сторінках найпопулярнішого у вільному світі органі «Новоє Русское Слово» 6 червня 1961 року написав про Шевченкові твори слідуючий висновок, який подаємо в дослівному переведі.

«Творча тематика Т. Шевченка надзвичайно бідна; їй притаманна якась безнадійна вузькість, досвідчена поверховність. Той, хто почне читати Кобзаря, не знайде в ньому ні глибини думки, ні злету духа, ні широти погляду...».

Гадаємо, що коментарі до ухваленої царською московською цензурою в Києві 1862 року книжки Кульжинського ні до вільного слова Алексеєвського в «Новому Русскому Слові» в Нью Йорку 1961 року не потрібно давати, хіба лише поставити між ними знак рівняння.

Зреферували ми ці «шедеври» думок двох «істинно русских» авторів лише для розваги наших читачів в традиційні березневі дні Шевченківських роковин.

Подав Антін Кущинський

**«ПОХОВАЙТЕ ТА ВСТАВАЙТЕ,
КАЙДАНИ ПОРВІТЕ,
І ВРАЖОЮ, ЗЛОЮ КРОВ'Ю
ВОЛЮ ОКРОПІТЕ!**

(З «Заповіту» Т. Шевченка)

Григор Лужницький

З НОТАТНИКА ШПАРГАЛЯРА «АМЕРИКИ»

Довголітня неволя дуже сильно відбивається на духовості даного народу й т. зв. рабські прикмети, навіть уже після визволення, ще довго-довго живуть у психіці як поодиноких людей, так і загалу. Численні приклади виявів таких рабських прикмет маємо й у нашому минулому, напр., у т. зв. «чорних радах», козацьких бунтах і т. п., що ними колись захоплювалися наші історики, а які по суті не були нічим іншим, тільки анархією рабів. Врешті такими ж рабськими прикметами визначаються і усі ті, що сьогодні «американізуються», «австралізуються» чи «англійщаються», соромлячись чи то говорити по - українськи, чи вчити дітей рідної мови своїх предків.

Але коли сильні характери навіть у примусі покоритись, є свідомі границь упокорення, слабі духом падають ниць перед сильними світу цього. Таке низьке упокорення, яке є повністю національною безхарактерністю, находимо в 8-му томі т. зв. Української Радянської Енциклопедії (гасла Лань — Машення) під гаслом «Мазепа» (головний редактор УРЕ М. П. Бажан). Очевидно, що ніхто не домагається, щоб УРЕ написала історичну правду про Мазепу, бо історична пра-

вда в СССР взагалі заборонена, але коли порівняємо, що пише про Мазепу Українець (який би він не був!), а що пише Москаль, то стає гайдко за... Українця.

На стор. 389-90 згаданого тому читаємо: «Мазепа Іван Степанович (1644 — 1709), гетьман Лівобережної України (1687 — 1708), зрадник українського народу... помер назавжди залишивши за собою ганебне тавро зрадника». ... і т. д. Цей том УРЕ появився 1963 р. в Києві, а рівночасно в Москві цього ж самого року появився «Енциклопедичний Словар в двух томах» московською мовою (головний редактор Б. А. Введенський), де в I-му томі (гасла А — Маскарон), під гаслом «Мазепа Іван Степанович» (стор. 636) читаємо дослівно: «Гетман України с 1687. Стремілся к отделению України от России и опирался сначала на Польшу, затем на Швецию. Во время вторжения Шведов в Россію (1709) перешел на их сторону. После Полтавской битви (1709) бежал в Турцию».

А тепер прошу порівняти, як говорити про гетьмана Мазепу Українець в українській енциклопедії, а як найбільший ворог гетьмана Мазепи, Москаль, у московській енциклопедії!

«Відродження народу без нав'язання теперішньої роботи до минувшини, до традицій, є прямо неможливим! Народ мусить пізнати колишню могутність своїх предків, щоби міг прийти до переконання, що й під цю пору може станути нарівні з другими народами на полі культурного і суспільного змагання! Історичні традиції розбуджують віру в сили і надію на будуче; тому народ, який прямує до відродження, не може їх зречися!»

Д-р Кирило Трильовський

О. Веретенченко

1933

Український, збідженій народе!

Україно, — мати січова!

Де твої знамена і клейноди?

Де твоя державна булава?

Сже давно не чути серед степу

Орлого клекотання угорі,

Славу про Хмельницького й Мазепу

Не співають сиві кобзарі.

Тільки чути — гупання кайданів

В Соловках, в Сибіру, в Колимі, —

То козацька нація гетьманів

Гине у московському ярмі.

Де поділись — усмішка весела

І купальські вогнища дівчат?

Де поділись українські села

І садки вишневі коло хат?

Щезло все в голодному пожарі:

Матері дітей своїх жеруть

Божевільні люди на базарі

Людське мясо людям продають!

Щезло все... І всюди на руїні

Бежкетують наші вороги,

Українці ж мрут на Україні,

На Байкалі, в темряві тайги...

Ні — ми ще повстанемо як хмара,

Ні — ми ще ударимо, як грім,

І коли за все приходить кара,

То якої ж карі треба їм?!

В. Чапленко

НОВЕ З'ЯСУВАННЯ НАЗВИ «КОЗАК»

У торонтському журналі «Нові дні», ч. 275, за грудень 1972 р., надруковано мою статтю «Назви козаків та споріднені з ними слова», а в тій статті я з'ясовую походження всіх варіантів назви «козак», вважаючи (як я пишу), «що це буде остаточна їх етимологія». Цю етимологію я з'ясував за допомогою своєї адигейської теорії, заперечивши дотеперішні думки, що це слово тюркського походження.

Я вперше спробував був з'ясувати цю етимологію в своїй праці «Про давню козаччину і пізніше козацтво», що була надрукована у лондонському журналі «Визвольний шлях» кн. V за 1967 р. Але в тій спробі я ще не зміг докопатися до найпервинніших етимологій, а подав тільки можливі пізніші перетяmlення цих утворень.

Саме походження козаччини як такої я відсушаю в глибоку давнину історії і вже тим самим виключаю тюркське походження цієї назви, оскільки тюрки з'явилися на території Украї-

ни досить пізно, у всякому разі пізніше від перших історичних згадок про козаччину на цій території. У своїй новій праці я вважаю за козаків згаданих у Гербінія «бористенідів-косоносців», що були у війську Олександра Македонського, тобто ще до нашої ери. Назву «косайой», що її я вважаю однією з форм слова «козак» написав Страбон (63 р. до н. е. — 19 р. н. е.). Козаками були літописні «касоги», і сама ця назва, на мою думку, — один із варіантів назви «козак». Взагалі у цій своїй праці я зібрав усі, які лише можна було знайти, варіянти цієї назви, уживані в різних народів різними часами, поділивши їх для етимологізації на дві групи: а) варіянти з приголосним «с» усередині (китайське «кеса», європейське «косак») та б) варіянти з приголосним «з» усередині («коза», «козак»).

Користаючись мовними даними, що збереглися до нашого часу в адигейських мовах, я з'ясував шляхом до-

сить складних мовознавчих міркувань, що обидва ці типи — із звуком «с» та із звуком «з» утворилися аналогічно. А їх виникнення було пов'язане із носінням чуприни-оселедця на голеній голові, що було здавна ознакою шляхетного походження (як відомо, з таким значенням носив оселедця на голові київський князь Святослав). Сама назва чуприни «оселедень» виникла з таким самим значенням, як це я з'ясував в іншій своїй праці (див. «Наша Батьківщина», квітень - травень 1972 р.).

Основна частина (не корінь!) слова «косак» збереглася в українській мові як «коса» (дівоча), а це теж одне із живомовних і в цьому разі українських доказів на користь такої етимології. Цей складник є і в назві «черкес», «черкас», що нею москалі називали українців аж до XVIII ст. Слово «косак», а тим самим і «козак» — це синоніми етнічної назви українців «ха-хол», що пізніше набула негативного значення.

Я з'ясував і походження кінцевих складників у всіх варіяントах назви «ко-зак», що тепер і в адигейських мовах усвідомлюються як нарости. Це складники — «г» («Касог», еспанське «косагос»), — «к» («косак», «козак»), — «х» («казах»), — «й» (оте Страбонове «косай - ой», як українське прізвище «Чубай»), — «р» («козар», звідси утворення «козар-люга»), — «ч» (назва птаха «косач», прізвище «Косач» та «Козач»). Згідно з даними адигейських мов, усе це прикметникові нарости (за винятком, може, тільки наростка — «р»), що означають збіль-

шення прикмети. Тим то назва «козак» як ціле утворення первісно означала «чубатий», «чуприндир» (наросток — «дир» в осетинській мові також означає збільшення прикмети).

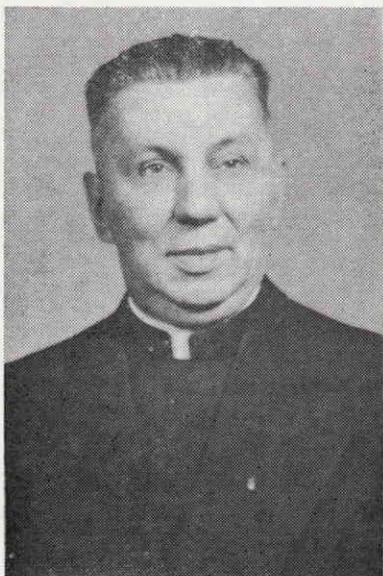
Але спочатку це був загальний іменник, що ним називали усяку людину, що так «оформлювало» своє волосся ча голові, через те прізвища «Косак», «Козак» чи «Косач», «Козач» необов'язково означають, що носії їх походять від козаків-вояків. Про таке первісно загальне значення цих слів свідчать і ті випадки, коли ними називали та й досі в українській мові називають тварин («коза»), птахів («косач»), комах («козачок»), дівочу косу, анатомічний орган («коса» — «селе-лезінка») тощо.

Я застерігаюся наприкінці своєї праці що ужитий у моїй етимологізації адигейський «ключ» не означає, що слово «козак» походить з адигейських мов, а українці та інші народи в них його запозичили. Адигейці цим словом себе ніколи не називали, як не люблять і слова «черкес», що в перській мові тепер значить «розбишака» (вони називають себе «адиге»). А той факт, що слово «козак» — синонім слова «ха-хол» та слова «черкес», що було так давно теж назвою українців, як і його (слова «козак») глибоке лексичне закорінення в українській мові, свідчить про його... українське походження. Інакше сказавши, воно походить з того протоіndo - європейського субстрату, з якого походить і вся українська мова. А тюрки засвоїли слово «козак» пізніше.

(«Самостійна Україна»)

ЗМІНИЛИ ШАБЛЮКУ НА СВЯТИЙ ХРЕСТ
Лицарі Хреста Українського Козацтва

**Отець Протопресвітер
Микола Литваківський**

Полковник - Капелян УВК Станиць ч. 26 — «Першої Юнацької Станиці ім. о. Агапія Гончаренка» і ч. 29 ім. Лицарів Базару в Чікаго. Кол. старшина УВК в Києві і учасник боїв під Арсеналом, де був ранений. Потім старшина Запорозького корпусу в 3-ій Залізній Стрілецькій дивізії; був останнім комендантом штабу тієї дивізії.

Отець Митр. Протоієрей Теодосій Діателович з Паніматкою Зиновією. Пілполковник - Капелян Ст. УВК ч. 16 в Денвері, Колорадо. Кол. воїж Кінного Гордієнківського полку; тричі ранений в боях проти ворога України; потім в ранзі Хорунжого — комендант штабу Богунівського куреня Запорозької дивізії. Паніматка Зиновія — кол. урядничка Укр. Військ. Міністерства

«БОГ НЕ БЕЗ МИЛОСТІ, КОЗАК НЕ БЕЗ ЩАСТЯ»
(До 75-ліття Полк. УВК Дипл. Інж. Петра Петренка)

В один із самих кращих літніх днів в Україні, 27-го червня ст. ст. 1898 р. напередодні великого свята Ап. Петра і Павла, в родині «фельдфебеля» 47-го піш. Українського полку Тихона Петренка народився син, якому при хрещенні в полковій церкві було дано ім'я Петро.

Батько народженого походив із серця України — Полтавщини, Лохвицького повіту с. П..., де все ще народ жив традиціями та споминами про Запорозьку Січ і про ту сумну історичну подію, що відбулася під Полтавою в 1709 році і принесла Україні стільки горя і біди від московського імперіалізму. Мати Анна уродж. Мартинюк походила з недалекого від м. Вінниці с. Х., де теж народ жив духом з часів Хмельниччини та Гайдамаччини. Тож природньо, що в родині завжди говорилося українською мовою та панували чисто народні звичаї. Хлопець виростав в українському оточенні та в багатій природі Літинського державного лісництва.

Першу початкову Церковно - Приходську школу, де вчилося старо-слов'янської мови, закінчив 1909 року. Релігія і церковний устав, що займали перше місце, зробили з Петра релігійну людину і по цей день. Навчившись читати Псалтиря, малій Петро дуже радо бігав до церкви читати часи. А пробігти було що! Лісом півтори верстви, потім полем і аж на протилежний кінець с. К. За тих же часів

Служби Божі відправлялися так, що о 5-ій годині ранку вже служили утреню. Узимку в такий час ще панувала ніч над землею, а в Храмі Божому вже світилося і йшла відправа.

Того ж самого року Петро вступив до Реальної школи (гімназії) в м. Бару, що було у віддалі 18 верстов від дому. Місто, ця новозаснована модерна школа, товариство, все разом дуже позитивно впливало на розвиток молодого хлопця. Батько мріяв і конче хотів бачити сина студентом Гірничого Інституту, але час і політичні події зробили своє. Прийшов нещасний 1914 рік з Першою світовою війною... Петрові захистілося бути старшиною, чого батько сильно не любив і ніяк не хотів з тим погодитися. Закінчивши тільки 6 класів середньої школи, молодий юнак зголосився добровільно «однорічником» до війська, аби «не спізнатися», бо колеги вже приїздили з фронту старшинами та ще й з відзначеннями. 1916-го року закінчив Одеську Військову школу і дістав рангу «прапорщика» та був призначений до 122-го піш. Тамбовського полку, 31-ої стрілецької дивізії, 10-го Армійського корпусу, що був на Західному фронті. Скорій пішов по щаблях своєї «кар'єри», одержуючи відзначення й підвищення, все мріючи про досягнення «штаб-старшинської» ранги. Тут прийшла революція 1917 року і все враз змінила.

10-ий Армійський корпус на початку червня 1917 року було українізовано в районі м. Молодечного на Віленщині. В серпні корпус перекинуто на Румунський фронт в район Дорогой-Серет, де він пробув аж до 26-го лютого 1918 року. Корпус відзначався дисципліною, боєвим духом і повертається в Україну в повному бойовому вигляді і навіть в «погонах» (нараменниках), змінивши лише «золото» на українські національні кольори. Про військову вартість того корпусу колишньої московської армії під командою генерала Щербачева може сказати такий приклад. Ліво-сусідній 26-й корпус, тоді вже з большевичним, в районі Радауц самочинно знявся з фронту з метоюйти в Україну помагати «товаришам большевікам» прочищати залишчу лінію Жмеринка-Козятин, що була у володінні 1-го Українського корпусу генерала Павла Скоропадського. Так большевики хотіли мати вільний доступ до Києва, як осідку Центральної Ради і там «навести свої порядки». Але прийшовши лише до Серету, 26-й корпус по трьох днях був таки примушений нашою 31-ою стрілецькою дивізією скласти зброю пе-

ред «мостом» при переході через р. Серет. Така бо була постанова і рішуча вимога нашої дивізії.

Дуже шкода, що Центральна Рада не вміла використати відповідний момент і цю таку бойову і національно свідому частину, як і багато інших подібних, вжити для будови Української Самостійної Держави. Корпус з боями, починаючи від м. Ямполя, дійшовши до м. Гайсину, частинно демобілізувався. Правобережці пішли додому а решта мала метою дійти до Полтави.

Молодий старшина в ранзі поручника Петро Петренко, повернувшись додому, організував малу частину Вільного Козацтва в Бару а, побачивши довколишній хаос зі змінною владою в Україні, незабаром поїхав до Києва і там зголосився до війська. Тут, закінчивши Українську Інструкторську Школу Старшин почав знов «кар'єру» та не довго... Почалося повстання проти Гетьмана, зайняття Києва Директорією і знів залишення Києва... Цілий 1919 рік був переповнений рейдами та важкими бойовими операціями з червоними, полляками і денікенцями по всій Правобережній Україні й Галичині аж до Чарторії в складі 3-го Залізного полку. На самому початку Зимового Походу захворів на тиф і був залишений в с. Н. Видужавши, пробивається Петренко додому і ще тричі хворіє паратифом. Здавалося, що вже все йшло «до кінця» — і життя, і вилекана ідея Самостійності України... Та повернулася весна 1920 року. Настали нові військово - політичні події: Головний Отаман Симон Петлюра в союзі з Польщею. Поручник Петро Петренко зголошується в м. Могилеві Подільському до складу 3-ої Стрілецької дивізії полковника О. Удовиченка. В складі цієї лицарсько - боєвої частини бере участь у всіх рейдах і боях аж до остаточно-го дня 20-го листопаду 1920 року — відходу на еміграцію.

Перейшовши до 5-ої Стр. Херсонської дивізії полк. А. Долуда, потрапляє в перший табір інтернованих в м. Ланцут. В тих несприятливих і тяжких обставинах життя, цілком несподівано, молодий і дуже енергійний пор. П. Петренко не падає духом, а береться до праці — малярства. Він оздоблює Культурно-Освітній відділ портретами а пізніше стає «декоратором» Драматичного Т-ва під режисурою сотника Далекого. Через рек інтернованих перевезено до м. Стрілково, найбільшого табору в Польщі, розрахованого на 30 тисяч осіб. Режим був дуже суворий а харчування неможливо погане... Тут пор. П. Петренко розвинув ще більшу діяльність. Він приймає жіву участь у всіх проявах культурного життя табору та в церкві. По році знов перебезено частину до м. Щепіорно близько м. Каліша, де знаходилася 6-та Стрілець-

ка дивізія полк. М. Безручка, яка захоронила своїми силами Варшаву від большевицького наступу, а тому користалася певними «привileями». Тут знайшloся ще пару артистів малярів і було засновано малярську студію. Незабаром студія обернулась в ціле «підприємство». Образи продавались по всій Польщі, найбільше в Гурному Шльонску, де ім'я артиста маляра П. Петренка стало загально відомим. При тому пор. Петренко не забуває своєї любимої Української Автокефальої Православної Церкви. В таборі Щепіорно існувала дуже гарна церква з настоятелем о. прот. П. Білоном. Але Петренко часто ходив на соборні відправи Протопресвітера Української Армії о. П. Пащевського в Каліші.

З прибутиям перших відомостей про заснування Української Господарської Академії в Підебрадах ЧСР і «відплів» туди старшин на студії, рішає переїхати туди і пор. П. Петренко. Перед тим він складає екстерні іспит за 7-му класу реальної школи при таборі. Не діставши візи на в'їзд до Чехії, він нелегально переходить кордон. Щасливо прибувши до Підебрад, 29 жовтня 1924 року записується студентом Гідротехнічного відділу Інженерного факультету УГАкадемії. Але знов перешкода — брак стипендії, яку діставали інші студенти на життя й науку. Але студентові Петренкові допомогли його кресляrsкі здібності. Вдень він відвідує лекції а цілими вечорами сидить над кресленням, виготовляючи масу різних діаграм і малюнків для різних автіорій, за що йому факультети платили повне утримання. Згодом він таки дістає стипендію і віддається цілком науці. Одночасно записується на курс гри на бандурі і вступає в чесько - українську тіловиховну організацію «Сокіл». Там він регулярно два рази на тиждень ходить на вправи і приликує до себе увагу своєю точністю й виконуванням сокільських обов'язків. Кожного шостого року в Празі відбувалися Сокільські змагання цілого світу, на які прибували репрезентанти і спортивці всіх держав і національностей. На такому IX-му з черги «Сокільському Злеті» 1926 року перший раз в історії зареєструвався світові «Український Сокіл», як окрема національна група. Великих перешкод зустрів він з боку чехів - московофілів і москвинів, яких в Чехії ніколи не бракувало. Треба було побороти всі ті труднощі. Причинами були: брак самостійної Української держави і взагалі узnanої української нації. До того ж всі сокільські організації завжди носили червоні сорочки і круглі шапочки, а тут невелика група осмілилась порушити це правило і наділи сині сорочки, які різко виділялися на загальному червоному тлі інших соколів, і наділи шапки «мазепинки», що колою очі москвінам. Сипалися погрози, що українських соко-

лів арештутть, що відберуть їм національний прапор і т. д. І все ж таки Український Сокіл не скаптуював, а достойно і чесно виступив під своїм національним прапором. З того часу відношення й пошана до українців змінилися на далеко кращі і вже в слідуючих таких Сокільських Здвигах 1932-го та 1938 рр. подібних перешкод не робилося. Москвина притиснені були погодитись з доконаним фактом.

В 1925 році на Загальних Зборах православних вірників Української Господарської Академії в Подебрадах було засновано першу парафію УАПЦеркви на еміграції в ЧСР. Обрано Парафіяльну Раду, до складу якої увійшов і студент Петро Петренко. При розподілі функцій його було обрано церковним старостою. Цю почесну функцію коли певна частина студентів з соціалістичними переконаннями сторонилася Церкви, Петренко гордо й чесно виконував до кінця свого перебування в УГАкадемії. Немавши свого сталого настоятеля, парафія послуговувалась допомогою Празького Православного Архиєпископа Саватія та його Протопресвітера о. Червінки Всі зв'язки в церковних справах прозвадив студент Петренко. Коли від парафії відійшов дуже невідповідний до свого покликання о. Гр. М., то ректор УГАкадемії проф. І. Шовгенів запропонував Петренкові висвятитися на священика і обняти провід в парафії. Але вже було запізно, бо П. Петренко закінчив 8-й семестр і вже взяв тему для виготовлення дипломного проекту.

Дня 29 квітня 1929 року абсолювент П. Петренко захистив свій дипломний проект з успіхом на «дуже добре» і набув звання Дипл. Інженера - Гідротехніка. Працював три роки за фахом в чеській фірмі в Градці Кралеві. Після господарської кризи в ЧСР в 1932 р залишився без праці, маючи дружину і двоє дітей. З цієї причини зробив тисячу кілометрів на колі аж до Хусту і доперва на зворотній дорозі в м. Нітрі на Словаччині знайшов працю по фаху, випрацювати 50 кілометрів дороги першої кляси, яку виконав за сім місяців часу і знову залишився без праці. Тоді, не падаючи на дусі, зголосився в Державному Шкільному Рефераті в Ужгороді для Закарпаття на працю і одержав місце в с. Н. на Тячевщині. Після належної підготовки і складення іспиту був призначений державним учителем двох шкіл: народної і «горожанської» по фаху: математика, креслення і малювання. В своїй кваліфікації від Окружного Інспектора щорічно мав «дуже добре».

В часі визвольної боротьби Карпатської України, він одночасно з учительською працею був Районовим Командантом Карпатської Січі. Був він дуже добрим військовим організатором і його частини завжди були взірцевими

і дисциплінованими. На з'їзді Карпатської Січі в Хусті 22 січня 1939 року він був хресним батьком загального прапору Карпатської Січі. Шкода що те довго не тривало, бо нові політичні рухи в Європі змінили обставини. Після Мюнхенської Конференції Карпатську Україну окупував мадярський займанець. Дипл. Інж. П. Петренкові прийшлося залишити Карпатську Україну і повернутися до Подебрад — в німецький Протекторат Чехії й Мораві.

Мадярські жандарми, дійшовши до с. Н. більше двох тижнів турбували дружину кол. Коменданта Січі, шукаючи кожного вечора і ранку за ним, бо такий він був для них «дорогий і цікавий». Обішукали все село і не знайшли. Тільки після того, як дружина дістала телеграму від чоловіка, що він щасливо прибув до Подебрад, мадяри залишили свою надію помститися над ним, як то вони робили над іншими січовими комендантами.

Не довго інж. Петренкові прийшлося побути в Чехії. Німці покликали його до «Арбайтсamtu» в Празі і призначили вихід до Райху, аж до Гамбургу на працю, підальше від словянського світу. В тому, цілком чужому оточенню, не знаючи мови, дипл. інж. Петренко дає також собі раду. В Гамбурзі він зголосився як інженер і одержав працю за фахом. Спочатку в приватній фірмі, а потім в державний. Но стріфтікує свій диплом в Берліні і так дістає ще один диплом з титулом дипл. інженера. Через військові потреби його переведено до Австрії, де здобуває найвище можливе для себе становище. Потім переведено його до м. Ратібону для спеціальної праці — величезних водозбирників для задоволення господарських потреб Шлезького краю, де його спіткало нове горе. З наближенням східного фронту був мобілізований до О Т, щоби збудувати опорну лінію для відступаючої німецької армії в районі Кельси-Краков. Нічого то німцям не помогло при загальній катастрофі, лише завело інж. П. Петренка під владу нового окупанта — червоної Москви. Цілих три тижні він «пробивався» з їхньої зони до англійської. Багато небезпек і перешкод прийшлося йому зазнати на тому довгому шляху. А коли в Дрездені попав в руки НКВД, то думав що вже всьому прийшов кінець. Лише завдяки своїй відвазі й сміливості увів у блуд самого комісара і був звільнений від «полону», а коли відходив то попросив комісара тютону, хоч сам ніколи не курив і москвин його нагородив порядною порцією доброго тютону, бо був переконаний, що має до діла з природнім німцем. Прибувши до англійської зони Німеччини, дістав працю в Гановері Мюнден і працював над укріпленням розбитої англійцями греблі

в Едерзее. Сюди ж скоро по піврощі, вирвавшись з Чехії, що теж була окупована совєтами, приїхала дружина з 5-ма дітьми. Життєві умови все гіршли. Населення все збільшувалось німецькими втікачами і виселеннями зі Східної Німеччини, які шукали праці й приміщення. Почалося звільнення «форейнерів». Залишившись без праці, дипл. інж. П. Петренко на пораду колег подебрадчан зголосився до табору «ДП» в Геттінгені. Це було саме в час перебiranня тaborів владою ДЕПАКСУ. Умови життя погіршали і в тaborах. При другому наборі добровільних робітників до Англії, записується разом із старшою доночкою і виїздить в Англію.

Перших шість років працював в текстильній індустрії. Коли приїхала родина, то поселився в Брадфорді. Пізніше, завдяки знайомству з впливовою особою влаштувався на працю по фаху інженера-асистента в Інгліш Електрік Ко в Рубі, спочатку в департаменті водних турбін, а потім перешов до департаменту парових турбін. Досягнувши 65 років і маючи право «на відпочинок», залишився по згоді працювати ще до 70 років В тій праці так визначися, що Компанія нагородила його «гоноровою пенсією» а його праці декілька разів подавались в місячному журналі «Інгліш Електрик».

З самого початку кинувся було до громадсько - культурної і церковно - релігійної роботи. Коли ж побачив і переконався в безнадійності своїх поривів в громадській праці через партійну гризню і розбрат, то її залишив, а присвятився лише церковно-релігійній ділянці, в якій працює й досі.

В часі відомого в Англії «бунту клірика» лицарські обороняв інтереси УАПЦеркви і не допустив до розвалу парафії в Брадфорді. Був рушієм і головним організатором Братських З'їздів в Брадфорді і в обох принят-

тях Владики Митрополита Полікарпа в часі його візітації. Був постійним членом Генерального Церковного Управління і за працю був нагороджений похвальною і блаженною грамотами. На Соборі УАПЦ 1956 року в Карльсруе — Німеччина був обраний членом Вищої Митрополичної Ради, але через певні непорозуміння з Адміністратором УАПЦ в В. Британії зрікся того становища. Написав чимало статей в обороні УАПЦеркви, історичних розвідок на стрінках органу «Відомості». Багато парафій користуються маллярськими працями П. Петренка, а особливо в Брадфорді та Ковентрі: кітами, образами, хоругвами, Плащаницями, виносними хрестами і чудовою Дарохранительицею... Був сталим христом і дірігентом в Ковентрі.

На увінчання ж свого активного й трудолюбивого життя Полк. П. Петренко, як і годилося правдивому й свідомому воякові патріотові, дня 10 травня 1972 року відновив свою приналежність до Українського В. Козацтва. Його призначено на становище Обласного Отамана УВК на Англію. Тепер під його проводом в тій країні існує вже три окремих дисциплінованих станиці. За військові заслуги у Визвольній Боротьбі України Полковника Інж. Петра Петренка, крім інших пропам'ятних військових відзнак, нагороджено Хрестом Українського Козацтва з мечами, золотою лавровою гілочкою і трьома зірками на орденській стъюжці за його індивідуальні заслуги.

Побажаємо ж Ювіялові і надалі доброго здоровля, сил енергії та нехай Милосердний Господь поблагословить і збереже його для дальшої конструктивної праці на користь УАПЦ і УВК та нашої святої Української Справи на многі і многі, многі літа!

Подебрадчанин

ВИСЛОВИ МУСУЛМАНСЬКИХ ПРАВИТЕЛІВ

Хто стоїть на чолі Вашого племені — запитали одного добродія. Той відповів: Моя доля була така лиха, що вселила моїм суплеменцям думку поставити мене на чолі їх.

Одного правителя запитали: — Чому в твоїх володіннях завше спокійно, а люди ніколи не виявляють невдоволення?

— Бо коли мої придворці помислями своїми линуть у хмарі — я залишаюся на землі, а коли я в хмарах — вони на землі. Крім того, якщо гнів вселяється в них — я вгамовую їх, а

коли я ним переймаюся — вони заспокоюють мене, — відповів правитель

ВИСЛОВИ ЖИДІВСЬКИХ МУДРЕЦІВ

Не зневажай «маленьких» людей. Вони можуть допомогти тобі піднятись вище.

Дурні бачать у людях лише вади. Вони як мухи, що сідають тільки на виразки.

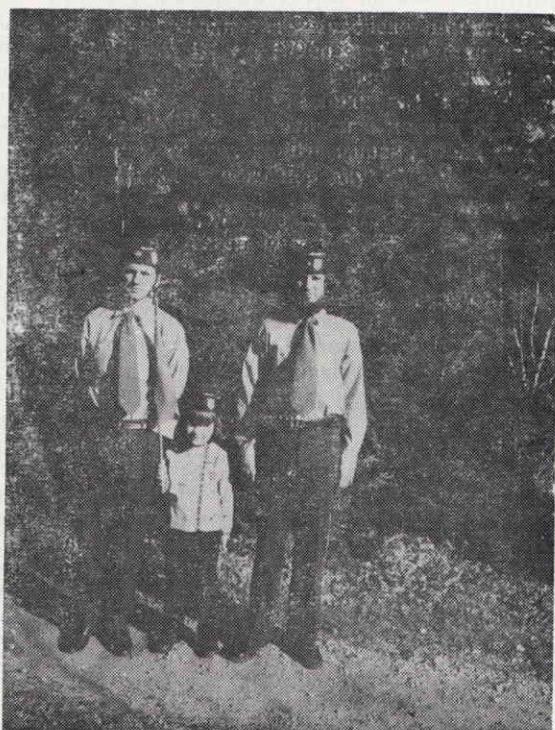
Якщо хтось вимагає більшої винагороди, ніж заслуговує, а йому відмовили, хай нарікає на себе самого і ніколи не просить понад те, що заробив.

(Абу-ль-Фарадж. Переклад з ассирійської мови).

НА ЗМІНУ СТАРШИМ

«І покажем, що ми браття козацького роду!»

Ці слова нашого славня Отаман Станіці УВК ч. 6 ім. «22 Січня», а тепер вже Обласний Отаман УВК на ЗСА-Схід, підприємчивий Сотник УК Богдан Дацківський рішив виконати на ділі. Він вже давно зорганізував при названій станіці окремий рій Юнаків УВК, який вже кілька разів гарно репрезентувався на обласних Козацьких з'їздах, що їх ініціатором був названий Обласний Отаман.

Тут ми подаємо знимку Сотника Б. Дацківського, а на другій знимні є три юнаки УВК — його сини: Любомир, Маркантоній і Корнелій Дацківські. Крім них, до Юнацького рою належить кільканадцять молодих душ і їхню знимку надіємось одержати для слідуочого числа нашого журналу:

При цій нагоді треба зазначити, що вся велика родина Дацківських вписалася в реєстр УВК.

«Тільки там бувають витривалі та мужні воїни, де народжується молодь, яка боїться безчестя, де життям жертвують тільки за те, що є гідне - похвальне, де більше від небезпеки бояться докорів сумління — така армія страшна ворогам!».

Плутарх

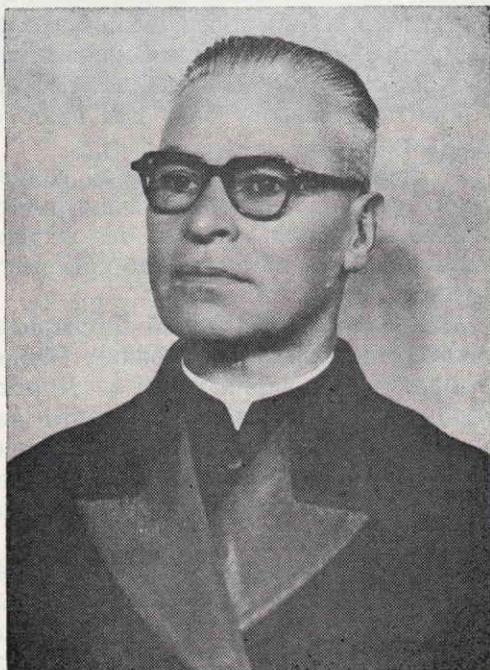
НА 57-МУ РОЦІ ІСНУВАННЯ УВК

З нагоди Свят Різдва Христового і Нового Року
від Обласної Управи УВК на ЗСА-Схід одержано такі святочні побажання:

«Високопреподобним Отцям - Капелянам, Високошановним Почесному і Військовому Отаманам, Членам Генеральної Управи і всім Дорогим Дружим-Побратимам і Посестрам — Членам Вільного Козацтва з їхніми Родинами бажаємо Веселих Свят Різдва Христового і щасливого Нового Року.

Нюарк, Січень 1974 р.

Обласна Управа УВК на ЗСА-Схід»

**Високопреподобний Панотець
Йосиф Скульський**

Полковник - Капелян Ст. УВК ч. 18 ім. Полк. Кричевського, збірній при Обласному Отаману на ЗСА-Схід
Дня 16 березня 1974 року ВПРеп.
Панотець - Полковник відсвяткує 81 рік свого працьового й вельми рухливого життя за довголітньої служби Богові й Україні. З тієї нагоди Редакція «УК» засилає Йому найщиріші побажання міцного здоровля та сил ще на многі, многі, многі літа!

**Курінний УК
Д-р Михайло Брик**

Уповноважений Генеральної Управи УВК для засновання Станції в Голяндії та автор цінних історичних розвідок. Він написав наукову дисертацію на тему — «Проблеми провідної верстви за Гетьмана Богдана Хмельницького і Гетьмана Івана Виговського» і оборонив її перед професорською комісією в Українському Вільному Університеті в Мюнхені і дня 14 серпня 1973 року був промований на доктора філософії. Щиро гратулюємо!

В П'ЯТИРІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ «УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА»

З кінцем 1973 року минуло 5 років видавання нашого журналу друком в Українській Друкарні в Чікаго. В трудних обставинах ідейного життя української неполітичної організації на еміграції це вже такий період, що його можна вважати за ювілей для вшанування урочистими зборами, засіданнями, зустрічами, вечірками, виданням ювілейного числа, і навіть, — бенкетами для співробітників і читачів... Ми не маємо настрою до такого роду презентативних відзначень цього ювілею. Ми не маємо на те часу та фізичних сил. Ми стоїмо з закоченими рукавами до дальшої кропітливої щоденної роботи в поході до виконання чергових завдань і плянів для продовження видавання нашого журналу ще кращим, ніж досі нам щастило випускати його в світ. Маємо надію на ту нагороду за працю, про яку звичайно кажуть: «Україна Вам не забуде!...». Але на насмішки та неприхильні закиди ми не звертаємо уваги, а добрі поради завжди приймаємо до уваги.

Пригадуючи ж переборені моральні, матеріальні, а часом, і фізичні труднощі в нашій праці за минуліх п'ять років, подаємо такий короткий звіт. Журнал «Українське Козацтво» почав виходити, не маючи в касі Генеральної Управи УВК готового для того капіталу і перше його число вийшло друком на кошт жертвовальників на Пресовий Фонд. Журнал спершу виходив неперіодично накладом 500 примірників, але вже два роки тому став ілюстрованим квартальником з накладом 1.000 примірників. При тому наше ви-

давництво не мало і не має дефіциту і жадних боргів. Це сталося не тільки завдяки старанній і без жадної винагороди праці співробітників редакції адміністрації журналу, але ГОЛОВНО ЗАВДЯКИ ВАМ УСІМ, що їм тут маємо за мілій обов'язок висловити найщирішу подяку, а саме:

1) Всім ВШановним точним передплатникам, кольпортерам та жертвовавцям на пресовий фонд та Побратьям, що на місцях осідку станиць УВК і поза ними, допомагали ширити наш орган серед українського патріотичного суспільства. Ви всі допомогли створити фінансову базу для нашого журналу.

2) Всім ВШановним авторам головніших статей та дописувачам інших різних матеріалів, бо Ви, без жадної оплати за те, творили добрій зміст журналу.

3) Хвальній Українській Друкарні в Чікаго, а зосібна ВШановним Панам Побратьям в нашій праці — Директорам — Михайлів Панаєюкові і Іванові Петручакові за їхнє, шире, прихильне та уважне відношення до наших замовлень та за їхні дружні фахові поради.

Дай, Боже, Вам усім за це здоровля, щастя та душевного вдоволення за пророблену корисну патріотичну працю Вам на честь, а Українському Козацтву на славу!

А ВШановних Читачів просимо не забувати свій журнал і дальшою щирою й прихильною увагою!

Редакція і Адміністрація «У. К.»

ПІДСЛУХАНА, МАЙЖЕ АВТЕНТИЧНА РОЗМОВА В ДРУКАРНІ
між редактором нашого журналу А. К.-м та друкарем І. П-м перед по-
явою цього Різдвяного числа.

— Гм! Було колись на Вкраїні: за Гоголя в Різдвяні Ніч бідний чорт ганявся за місяцем доки Вакула його чапнув і на ньому без сідла аж до цариці почвалав за черевичками для Оксани...

— Еге ж! А тепер вже не те: замість цариці в Москві царює самий найбільший московський чорт, а до нього джетами все літають та літають відпоручники, ніби, добрих намірів собі на зламану голову. Менші чортики і ті найдрібніші й найпаскудніші порозлазились по цілому світі.

.....
— Ага! Таки зловив!

— Кого? Кукурачу? чи що?

— Та ні — друкарського чорттика! Ось прочитайте уважно, хоч і на одне своє око, ось цей рядок.

— А ну давайте: «Було колись запорожці вміли друкувати...» От лиxo, матері його ковінька! Як же це так вийшло? Такого я не писав! Це певно чорттик у Вашу машину заліз. Бо ж має бути «запорожці вміли панувати», а не «друкувати»! Бо ж лише тепер їхні молодші нащадки-звязяті дивізійники навчилися друкувати, заснували в Чікаго, на конкуренцію всім капіталістам, свою друкарню, яку назвали «Броди» та й друкують там свої цікаві спогади про Броди, під якими їм не пощастило... Хай будуть здоровенькі та мають успіх і набувають козацької слави!..

— Тож поверніть, прошу, ту сторінку до коректу! Дякую, що зловили того чорттика, бо інакше нас би висміяли і замість «Козацтва» почути нас називати «казачеством», як то москалі звикли вимовляти, або й ще гірше...

Станиця УВК ч. 24 ім. Вел. Княгині

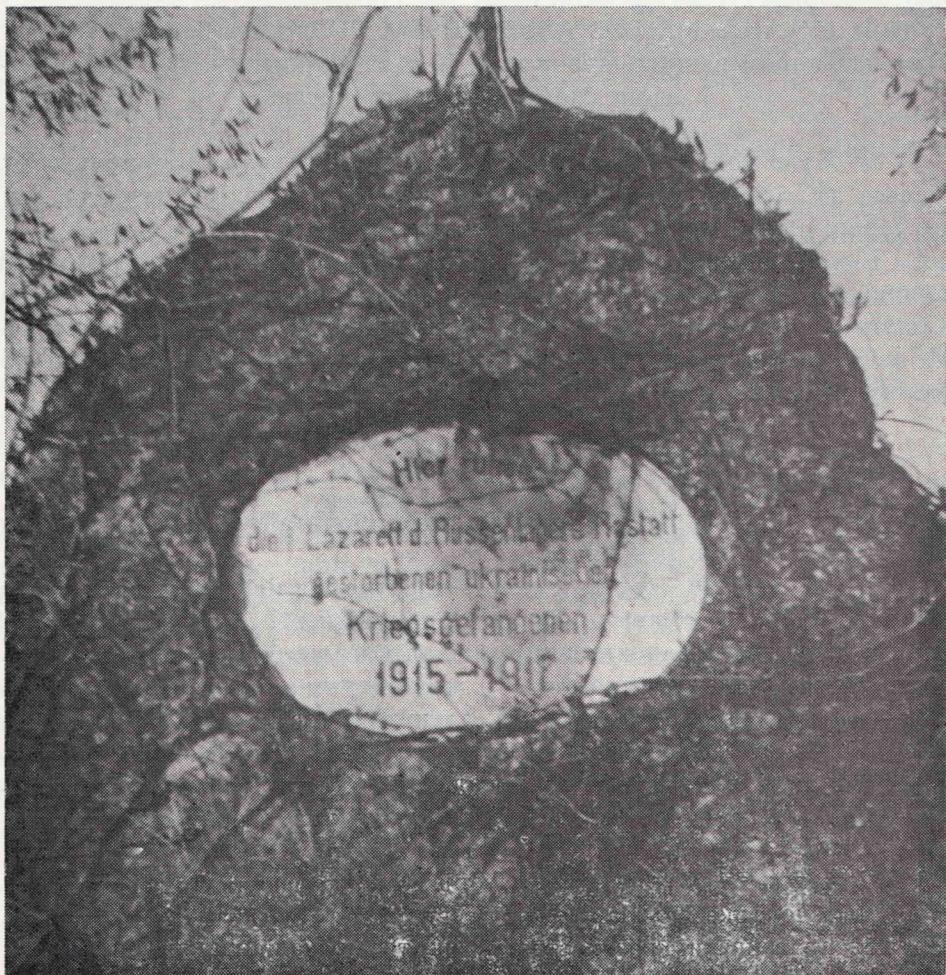
Здається немає такої країни на землі, де не спочивали б кости синів України, що їх лукава доля, наче вітер єсіннє листя, вирвала з рідної землі і розсіяла по всіх усюдах й веліла їм гинути часто й не за свою рідну справу. Й щасливі ще ті, що удотоїлись бодай маленькою хоч і запущеної могилки. А скільки то жертв невідомих у спільніх могилах, або й зовсім без жодного сліду? Їх не сотки й не тисячі, але сотки тисяч, забуті на чужій землі, що їм лише буйний вітер сумну пісню голо-сить...

Мабуть нечисленним українцям відомо, що на цвинтарі в селі Нідербігль і містечку Раштатт, в провінції Баден-Вінтерберг у Західній Німеччині, спочивають кости 119 полонених воїків українців колишньої царської армії, що померли там в тaborах полонених в рр. 1915-

св. Ольги в Карльсруге при праці

1918. З тих, що остали в живих, після підписання мирного договору представників 4-ох держав з Українською Центральною Радою 9-го лютого 1918 року в Бересті, створено 2-ий український полк. ім. Геть. Івана Виговського, що під проводом полк. Левенсона відіхав на Україну до боротьби проти червоних окупантів.

Треба з подякою ствердити, що могилами зайніялася місцева німецька управа цвинтарів, а в 1965 р. старанням Українського Центрального Представництва відслонено пам'ятник в м. Раштатт. В селі Нідербігль, п'єставили пам'ятник самі німці ще в перших повоєнних роках, але зуб часу і брак постійної опіки значно понижив пам'ятники й могили і все це вимагало значних коштів і праці, щоби їх дозвести до належного порядку.

Весною 1973 року зайнявся тим Отаман Станиці УВК в Карльсруге, Значк. УВК Іван Карабін, який в цій справі звернувся до Почекшого Отамана УВК Генерального Штабу Генерал - Кошового Павла Шандрука та до Генеральної Управи УВК за порадою її евентуальною фінансовою діяльністю. Не розпоряджаючи фінансовими засобами, Генеральна Управа УВК звернулась до Голови Братства Дивізійників Курін. УВК Д-ра Романа Дравжньовського, що в той час був також Обласним Отаманом УВК на ЗСА-СХІД який звернувся в цій справі до Управи «Броди-Лев», від яких наспіла негайна допомога в сумі 400 доларів на руки Отамана Станиці Побр. І. Карабіна. Отаман Станиці разом зі своєю дружиною Веронікою, членом Станиці Іваном Бойком та ще одним німцем прихильником українців і при щирій пораді її співпраці віта села Нідербігль Альфонса Інгерта, закупив матеріал для поправи пам'ятника і могил на цвинтарі в Нідербігль і зразу ж взялися до праці, використовуючи для цього суботи, бо в інші дні треба було працювати для прожитку себе й родини.

І так при дружній співпраці пам'ятник в Нідербігль відновлено повністю, зацементовано тріщини, обведені його муром і залізним ланцюгом та відновлено напис. Зладжено та-кож 6 доріжок метрової ширини й 32 м. довжини, та одну доріжку 72 м. дівгу і всіх їх всипано рінню. Засаджено деревця і цвіти та впорядковано всі могили. Працю виконано безкоштовно, на матеріал до відновлення видано 900 нім. марок. Залищені 100 нім. марки будуть зажиті при відновленні пам'ятника в м. Ращтатт. Для цього ще потрібно, не враховуючи дарової праці біля 500 нім. марок.

18-го серпня б. р. Отаман Станиці зорганізував свято для Управи і громадян села Нідербігль. Перед святом священики обох віровизнань: о. прот. Демид Бурко з Штутгарту і о. прот. Леонід Король з Карльсруге та о. Володимир Гаргай, парох укр. кат. церкви в Карльсруге, він же й Заст. Отамана Станиці, відправили спільну Панахиду за спочивших на цвинтарі українських воїнів. Отаман Станиці віддав доземний поклін борцям Козацьким Прагором і склав вінок з синьо-жовтою шарфою і написом «Борцям за волю України». На Панахиді і концертовій частині було при-

явних 70 осіб, українців і німців з війтом А. Інгертом і радним містечка Ращтатт.

Свято відкрив Отаман Станиці Значк. УВК Іван Карабін вітаючи від УВК усіх привічних німецькою та українською мовами, дякуючи їм за довголітню опіку над могилами померлих українських воїнів. Особливу подяку зложив війтові села Нідербігль А. Інгертові, нагородженого Хрестом Українського Козацтва за ширу прихильність і співпрацю та Францізові Кістнерові за працю на цвинтарі.

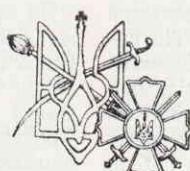
Виголошуючи відповідне слово, зложив подяку Генерал-Кошовому Павлові Шандрукові, Генеральній Управі УВК і Д-рові Романові Дражньовському за старання, а Управі «Броди-Лев» за ширу фінансову допомогу. окремо подякував за працю на цвинтарі Побратимові Іванові Бойко й отцям душпастирям за відправлення Панахиди, усім привічним, що своєю участю на святі вішанували пам'ять українських воїнів, та особливу подяку зложив виконавцям концертової частини в осоах: Побр. О. Несмашному, провідникові Українського Танцювального Гуртка «КИЇВ» з Штутгарту, піаністці Посестрі Др. Маєр, Юначці Натаці Коваль за відспівання кілька українських і німецьких пісень при супроводі гітари та за віршик «Я маленький Козак» молодшому юнакові Волод. Карабін і Посестрі Вероніці Карабін за велику допомогу при організації і переведенні свята.

Концертова частина була дбайливо підготована й привічні нагороджували усіх виконавців щедрими оплесками.

На закінчення концерту забрав слово війт села Нідербігль Альфонс Інгер, дякуючи Отаманові Станиці за ширу працю на цвинтарі та за запрошення на цінний концерт, висказуючи рівночасно жаль з невеликою участю громадян в цьому величавому святі. Особливо був він зазрушений привязанням й доказом пам'яті українців про свої земляків, що спочивають на чужих землях. Це, за його слова, є велика прикмета культурного народу.

Місцевий часопис «Бадіше Ноїєсте Нахріхтен» помістив цінний діпіс п. н. «Козаки склали подяку за опіку могил українських воїнів на цвинтарі», поміщуючи рівночасно дві світлини: «Священики посвячують пам'ятник» і «Українська Балетна група «Київ» з Штутгарту».

Іван Бойко, Член Станиці УВК

Звідомлення

21 жовтня 1973 р. в Кліфтоні Н. Дж. в приміщеннях парохії Св. Вознесіння вдало відбувся традиційний «День Празника Св. Покрови — старокозацького свята, що його влаштувала Обласна Управа УВК на ЗСА-Схід при співпраці українських і українсько-

американських комбатантських організацій метрополітальної округи Нью Йорк — Ньюарк. Атракцією і новиною на святі був виступ Капелі бандуристів при Станиці Братства Дивізійників в Ньюарку.

Богда

Ансамбль бандуристів Братства к. вояків 1-ої Української Дивізії УНА. Мистецькі і музичні керівники — О. Головацький і В. Юркевич, які є членами УВК Станиці ч. 6 ім. «22 Січня» в Ньюарку.

Козацьке Свято Покрови в Чікаго

В Чікаго 28 жовтня 1973 р. це свято було відзначено об'єднаними заходами управ чотирьох станиць УВК: ч. 2 ім. Генерала Івана Омеляновича Павленка, ч. 19 ім. Гетьмана Павла Скоропадського першого Військового Отамана УВК, ч. 26 — Першої Юнацької Станиці ім. о. Агапія Гончаренка і ч. 29 ім. Ліцарів Базару та старанням Парафіяльної Управи і Сестрицтва Святотроїцької Української Православної церкви.

Урочисту Божественну Літургію та вдячний молебень Пресвятій Богородиці відслужив о. настоятель Протопресвітер Микола Литваківський, полковник - капелян УВК. Він виголосив з особливим надхненням проповідь про історію та значення нашого свята. Зміст тієї проповіді о. Полковник уклав в таку легку і художньо - літературну форму, що її було

любо слухати. Хор під орудою о. диякона Ігоря Зботанова, Значкового УВК (він же голова Парафіяльного уряду) співав при цих Богослужбах особливо гарно.

Потім відбувся спільній обід в парафіяльній залі переповненій господарями й гостями. За приготовлення обіду з многими стравами та за ширу й щедру та миль гостинність належить сердечна подяка славному Сестрицтву на чолі з його головою Марією Кульчицькою.

За президіяльним столом в цьому обіді взяли участь: Панотець Микола Литваківський з Паніматкою Наталією, значковою УВК, Панотець братньої парафії Св. Св. Володимира й Ольги Української Католицької церкви Іван Кротець, Військовий Отаман УВК Антін Кущинський з дружиною Василиною, Генераль-

ний Писар Павло Бабяк, член Генеральної Управи Андрій Новицький з дружиню Марією, Обласний Отаман УВК на ЗСА-Захід Микола Фещенко-Чопівський з дружиною Каїстою, Заступник Отамана Ст. УВК ч. 2 Михайло Головатий, Обласний Отаман УВК на Чікаго Йован Саргадій з дружиною Стефою та інші.

На початку обіду Військовий Отаман передказав зібраним в залі привіт з нагоди Свята Покрови від Командира Української Національної Армії і Почесного Отамана УВК Генерала Павла Шандрука. Той привіт було принято ширими оплесками, та тут же ухвалено вислати Командармові взаємне привітання.

З офіційних моментів цього обіду слід згадати прочитання святочних наказів УВК, що їх оголосив Ген. Писар П. Бабяк про відзначення заслуг та про підвищення в козацких рангах: 1) Сотника санітарної служби заступника отамана ст. ч. 2 д-ра Михайла Головатого, 2) Адміністративного Хорунжого - організатора юнацької станиці ч. 26 та писаря ст. ч. 29 — Григорія Репи та 3) Бунчужного — отамана ст. ч. 29 Арсена Везнюка. Крім того, Парафіяльний уряд під кінець обіду урочисто привітав Побратима Арсена Везнюка з днем його народження та з виходом на пенсію. Настоятель о. Протопресвітер М. Литваківський та Голова Парафіяльного уряду о. диякон І. Збоганів доручили ювілятові гарний пропам'ятний подарунок.

При обіді В. Отаман Іантін Кущинський прочитав коротку розвідку з історії свята Покрови про невдалі, часом брутальні намагання наших ворогів понизити віру нашого народу в опіку Божої Матері або бодай зменшити значення цього свята.

Знаменною, хоч короткою, але ядерно висловленою, була промова о. Івана Кротця. Він чітко підкреслив всеоб'єднуючу для нас силу

Покрови Пресвятої Богородиці та таке ж значення в українському житті ідеї Козаччини.

Оласний Отаман УВК на ЗСА-Захід Побратим Микола Фещенко - Чопівський дуже відразу підкреслив значення Козацького Свята Покрови. Це свято є святом всього українського воящства і його відзначення має відбуватися особливо урочисто. Воно є дуже для нас важне і перед ним бліднуть значення інших громадських імпрез.

Дуже цікавими спогадами про опіку Божої Матері над всім його життевим шляхом, усіяним небезпеками і безвихідними пригодами, поділився отаман станиці ім. Лицарів Базару Побратим Арсен Вознюк.

Інші промовці, що виступали під час обіду, відхилялись від теми свята Покрови. Але ввічливість і витриманість керівника спільног обіду Побратима Ів. Саргадія не мала виходу і він тактовно разом з іншими терпеливо їх вислухував і не відбивав голосу від промовців, що так палко переживали свої сокровенні думки.

Ініціатори й організатори цього спільног церковно-козацького відзначення Свята Покрови дуже добре і старанно його приготували й уплянували. Їм всім належить шире признання.

Лише при організуванні самого обіду не позчастило їм передбачити, того, що «голод» після довгих церковних відправ оволодів головною увагою більшості присутніх. Тому, ідейний зміс і ціль того широго прийняття багато на тому потерпів і втратив. Алі сподіватись треба, що в майбутньому ця хиба знайде поправку при відповідному уплянуванні таких спільних обідів для нестриманого задоволення також потреби і у «хлібі насущному»...

T. Торський

Із храмового празника та козацького життя, Кліфтон, Н. Дж.

Як у минулому, так і цього року, парохія Св. Покрови належно відзначила престольне свято, а може і в дещо більшому маштабі. На празник запрошено не тільки місцевих членів церковної громади, але і других парохій і громад. Зокрема запрошено Архієпископа Марка, прот о. Ф. Шпаченка з осередку Св. Андрія і пароха церкви Св. Вознесіння із Мейненвуду о. Наконечного. Тому, що на терені цієї парохії існує Станиця УВК ч. 15 ім Гетьмана Петра Конашевича - Сагайдачного, то запрошено і Обласного Отамана УВК на

ЗСА-Схід Сотника Богдана Дацківського. Свято почалось величними церковними відправами, що їх очолив Владика Марко в асистті о. Протопресвітера Ф. Шпаченка, о. пароха М. Вареника і о. диякона М. Петляка, а церковний хор гарно співав під вдалим проводом проф. І. Вожаківського. Молебнем до Пречистої Богородиці закінчено відправи, після чого, усі перейшли до церковної салі. Там Комітет під проводом п. В. Різаніва приготовив г'едрій і обильний обід.

Вхід до салі Владики Марка привітав хор

співом «Ісполнайте Деспота», а всі присутні - постянням з місць та оплесками. Обід почався Владичим благословенням і молитвою. Після того слідувала мистецька програма під проводом проф. Вожаківського, в якій брали участь: п-ні М. Вожаківська, п-ні Т. Тонкосхур і проф. Р. Венке. Програма складалась з декламації твору Т. Шевченка «Іржавець», сольо-спілу і дуету на слова Т. Шевченка, музики Степового. Дальше — слідували промови і привіти. Першим забрав слово Владика Марко, висловлюючи задоволення, що громада зактивізувалась, а також дякував Комітетові за так поетичне і щедре приняття не тільки Його, але й усіх гостей. Після цього слідувало слово пароха о. М. Вареника, який привітав усіх гостей і подякував їм за участь, а окрему подяку висловив Комітету Свята, виконавцям програми і усім християн та п. Вожаківському — за їхню працю і гарні виконання окремих точок. З черги п. Іл. Шайдевич виголосив дуже гарно спрацьовану святочну промову. о. Наконечний і п. Кирейко, оба з парохії з Мейненвуд, привітали присутніх і закликали до тіснішої співпраці обох громад.

Покликаний до слова Обласний Отаман УВК Сотник УВК Б. Дацківський коротким, але дуже ефектовно виголошеним, словом

привітав громаду і гостей, кінчаючи повним надії висловом, що прийде час, такий день і година, коли свято-сфійські дзвони заграють пісню перемоги, а на майдані Владики і Священство ще раз передадуть Український народ і його військо під Покров Цариці Неба і Землі так, як це сталося тисячу років тому. Тут Побратим Дацківський привітав Сотника УВК Побратима Івана Стецковича Отамана Станиці УВК, співосновника парохії, з відзначенням його Генеральної Управою УВК за працею для Козацтва та передав йому належну грамоту-наказ УВК.

Далі слідував привіт голови Батьківського Кружка п. М. Корнійчука. На сцену вдруге виступили зі співом три молоденькі гитаристки і виконали низку легкого жанру пісень. Програму закінчено виступом оперного співака чужинця «Х», що при фортепіановому супроводі п. М. Шкварка гарно виконав три арії з опер, за що його нагороджено щедрими оплесками. Перед розходом п-н Шкварко із Мейненвуд запросила усіх присутніх загостити до них на посвячення хреста у новій церкві.

Свято закінчилось, а гості нерадо розходились домів, бо жалко було покидати так гарно влаштований Храмовий празник.

Присутній

Із хроніки 7-ої Станиці УВК ім. полк. Івана Богуна в Перті, Зах. Австралія

Увійшло вже в традицію нашої Станиці, щоколо 14 жовтня Станиця відзначає Свято Покрова Пресвятої Богородиці, опікунки України і Українського Війська.

Так склалося, що в біжучому році Станиця не могла відбудти Свята на широку скалу з незалежних від неї причин, а першою був факт, що Громадський Хор «Бандура» перестав існувати кілька місяців тому (був це одинокий хор) з причини збайдужіння у громадянства, спеціально співочої частини.

Тому Управа Станиці рішила відзначити це Свято товариською вечіркою у фэрмі т. зв. «барбекю». Вечером у неділю 14. 10. 73 зібралися члени УВК в гостинному домі побр. Василя Гоголя і його дружини, пані Зельми, які відступили для Станиці приміщення у своїй хаті. Отаман Станиці Курінний УВК Др. Осип Менцинський відкрив вечірку коротким словом, в якому привітав Посестер і Побратимів та гостей, між якими був Г'єлова Української Громади п. М. Дощак з родиною, вказуючи на значення Свята Покрова і популярність його серед українського вояцтва як рівнож серед цілого українського народу від соток літ. Опісля Обласний Отаман спр. полк.

УВК Яків Різник привітав присутніх від себе та відчитав Наказ Генеральної Управи присвячений Святої Покрови.

На цьому офіційна частина закінчилася, а далі присутні забавлялися розмовою при столах заставлених перекускою, приготованою посестрами. Цілим Святом і вечіркою керував Заст. Отамана Станиці сот. УВК В. Феделеш, що був і «головним кухарем», а йому до помочі зголосився 10-літній синок п. Дощака, Михась, який відержив на своєму «пості» весь час. На цьому місці слід подякувати Вш. панству Гоголям за їхню гостинність, яку вони виявили принимаючи козацьку братію у свому, прегарному і просторому домі.

Другою подією, в якій Станиця взяла участь, було Відзначення річниці Листопадового Зриву.

В неділю дня 4. 11. 73 український католицький парох Перту Всеєв. о. Крилошанин Ігор Шпитковський відслужив благодатственную Службу Божу з нагоди річниці проголошення Державності на Західних Українських Землях і за кращу долю Українського Народу, після чого звернувся до присутніх, а спе-

ціяльно до молоді з дуже гарним і змістовним словом про любов Батьківщини та про незабутню боротьбу Західної України, що віками була під різними займаннями, а саме тоді зірвалася до бою і проголосила свою Незалежну Державу, яка незадовго потім з'єдналася зі Східною Україною в одну Соборну Самостійну Українську Державу. Після Служби Божої відслужив о. Ігор панаходу по Героях упавших за Волю України. У цілій відправі взяв участь місцевий Осередок СУМ

в одностроях і члени УВК і СУК. Дуже гарне враження зробило на присутніх закінчення відправ. Перед панаходою всі СУМ-івки й СУМ-івці та члени УВК і СУК вийшли бічними дверима перед головний вхід і опісля за своїми прапорами двійками зайшли в церкву, де утворили шпалір у переході. Молитово розливався спів, а думки присутніх линули у ці незабутні дні зперед 55 років.

Др. Осип Менцінський

Артистична чинність нашої посестри

Адмін. Підхорунжа Зіна ШМАЛІЙ, писар Станції УВК 28 ім. Полк. П. Болбочана в Ліс Анжелес з великом успіхом провадить там свою талановиту артистичну чинність. Маємо інформації, що 28 жовтня 1973 року вона з Групою Українських Артистів поставила «Наташку Полтавку» — клясичну опе-

рету Івана Котляревського, музика Миколи Лисенка. Крім провідної праці в постановці тієї оперети Посестра Зіна Шмалій талановито відіграла роль Горпини (матері Наталки).

Широ гратулюємо і бажаємо дальших, незмінних успіхів!

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

... «Дякую щиро сердечно за висилання мені Вашого прегарного і вельми патріотичного журналу. Читаючи цікаві і повчаючі редакційні статті я і спомини про подвиги Українського Козацтва, думаю, що кожен плакає надію і віру, що прийде час, коли знова ви простує свій похилений хребет український народ і стане до бою з ненависними ворогами і побідить. Ідея і думка ця не сміє завмерти, треба її завжди і завзято проповідувати на сторінках певних і національних газет та журналів. Продовжуйте свою святу і велику працю...»

Нью Бритен, Конн, 23 жовтня 1973

о. Петро Ковальчик

**

Дорогий Панотче! Сердечно дякуємо за такі взнеслі сліва узnanня нашої скромної служби Українській Козацькій Справі! Ми дістаємо багато прихильних листів з закликами продовжувати наші змагання за вільне державне майбутнє України. Останніми часами такі заклики почали приходити і у віршованій формі. Щирі вони своїм безпосереднім змістом та перейняті глибокою вірою в Козацьку Ідею. То ж було б школа не поміщати їх на сторінках нашого журналу і при цій нагоді ми їх тут подамо.

Григорій Венке

НА ОСТРОЗІ

Світ бурхливий нарощає
До нових подій

У щоденнім напруженні
Тривожних надій.

Щоб ми були осторожні
На той слушний час!
Не байдужі, розсварені,
Як все діється в нас!

Нам закута Україна
В безмежних страждань
В напруженню очікує
Визвольних змагань.

Україна очікує
Великого дня,
Як у світі пролунає
Те славне ім'я!

Так Ви, Сини України —
Козацької Маті,
В одні ряди всі відважно
За вілью ставайте!

Щоб сміливо поставити
Свою грудь катам
Та здобути Самостійність
В вільнім світі нам...
У вогні, крові, здобути,
Самостійно стати
З вільним світом одну волю
Незалежну маті!

О. Котанський
ГЕЙ, КОЗАЧЕ...

Гей, козаче, ти не плач,
хоч зазнали ми невдач,
хоч в кайдани край закули
гороги, новітні гуни!

Із могил та із курганів
голос волі скрізь лунає,
співа пісню про Русичів,
про козацтво Неньки Січі.
Степ широкий кров'ю злитий
і гарматами поритий
на весні відмолодіє,
у красі зазеленіє!
Прийде час, святочний час,
час відродження для нас:
оживе мертві руїна
і воскресне Україна!
Ти ж, козаче, будь готов
на новий до бою зов,
Синьо-жовтий знов замасе,
із Софії: дзвін загреє!
Стануть рівними рядами
Козаки і отамани,

стане дядько з своїм внуком
під прaporом гордо, струнко!
1973

... «Літак несе мене още до Лос Анджелесу на висоті, здається, 33 тисячі футів. І я вирішив з такої позахмарної височини Вас привітати і Вам всілякого Добра побажати. Дякую за примірники «Українського Козацтва». Дивом дивуюся, як це у Вас снаги хватає у таких скрутних матеріальних умовах такий гарний журнал у світ регулярно пускати. При нагоді, обіцяю, щось до Вашого органу притую — можливо нарис „може новелю...»

(Отримано 5. 11. 73)

З щирим «небесним» привітом Ваш

M. Понеділок

ДОРОГІ ПОБРАТИМИ!

Хто з Вас приймав участь в УВК на Рідних Землях: чи в самій організації козацьких відділів, чи в боєвих акціях проти ворога в окремих формуваннях УВК, чи в складі частин Української Дієвої Армії, пишіть свої спогади про те і присилайте нам. Це ж будуть важні історичні першоджерельні документи, хоч би вони були і найкоротші.

Не відмовляйтесь тим, що «нема часу» або, що «я не писака, не журналіст», чи — «не добре пишу по українському» і т. п. Не відкладайте, рахуючи свої роки життя, бо можете помилитись... Бо так пропаде в забуття сторінка з Вашої служби Україні незанотованою для пізніших дослідників історії Визвольної Боротьби України. А з тих може і найдрібніших фактів Вашої участі ще докладніше зросла велич нашого збірного змагу за волю й державу України. А наша редакція радо буде такі спогади колишніх учасників УВК містити на своїх сторінках для збереження на майбутнє для Ваших нащадків чи близьких рідних і приятелів та знайомих чинів з Вашого життя...

Тут подаємо кілька прикладів шко-

ди для згаданої цілі, коли наші Побратими, зголосившись написати свій спогад, потім не змогли того слова дотримати.

Ще в 1965 році Побратим І. Л. в листі до нас якось написав таку коротку згадку: «будучи в курені українських козаків, я часто виїздив зі своєю сотнею на 1-2 години на шпацер по місті, щоб населення нашого славного Бердичева бачило яку то силу посідає місцевий гарнізон. Бо всі ми були на добрих конях, узброєні з ніг до голови, а найголовніше — в запорозькому одязі, з оселедцями, шликами і т. п. Виглядали тоді не менш грізно, як гоголевський Тарас Бульба»...

Це був спогад, як видно, про факт, що і в Бердичеві було організовано сотню козаків. Тому, ми тоді зразу же попросили автора того листа написати трохи більший спогад про УВК в Бердичеві. Він приобіцяв те зробити, як лише полегши відповісти всякі інші наполегливі комбатантські справи. На тому його обіцянка обірвалася, а з часом і живі знosiни з ним завмерли.

А ось другий приклад. Ще в 1968 році бл. п. Військовий Отаман генерал Іван Цапко в своєму листі до нас

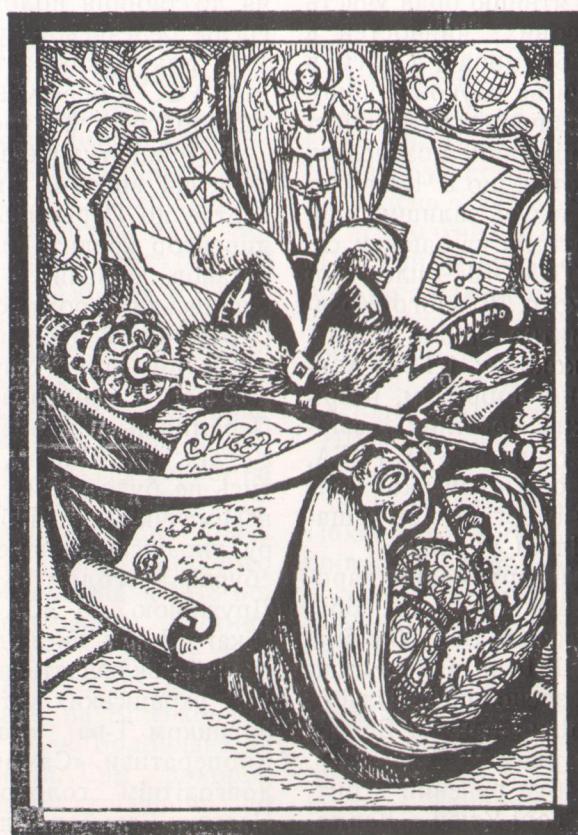
поінформував, що тодішній Генеральний Контролер УВК Полк. д-р Іван Розгін був у 1917 році організатором відділу УВК в Проскурові і учасник потім боїв проти ворога в складі тієї козацької формaciї. Ми негайно звернулись писемно, а потім і усно до д-ра І. Р. з проханням бути ласкавим і написати для нашого журналу свій про те спогад. Відповідь була негайна: «Напишу обов'язково, як лише полагоджу деякі наполегливі справи». Ту обіцянку дорогий Побрратим повторював нам кілька разів на протязі кількох років, кожний раз оправдуючись якоюсь перешкодою або «браком ча-

су». Нарешті, прийшла найгірша неумолима перешкода: д-р Іван Розгін потяжкій і затяжній хворобі помер...

Тож, Дорогі Побрратими члени УВК і наші щирі Прихильники, пишіть свої спогади і присилайте нам та послужіть тим самим Українській Історії про невмирущість Козацької Ідеї та про Визвольну Боротьбу України новітніх часів!

В надії, що наш голос не буде голосом «вопіючого в пустелі», лишаємося з побратимським привітом та належною пошаною до Шановних уважних Читачів цього заклику —

Редакція «Українського Козацтва»

ВІДІЙШЛИ В ПОХІД ДО ВІЧНОСТІ

ППОЛК. УК ІНЖ. АНТІН АРТИМОВИЧ

«Божі дороги — не наші дороги!»
І хто ж міг сподіватись, що так несподівано покине наші ряди наш Дорогий Друг, коли ще в п'ятницю брав участь при перевірці касових чинностей в Парадії Свв. Володимира і Ольги в Чікаго, увечорі був на науковій доповіді, в неділю, як звичайно, на вроцістій Літургії, а у вівторок рознеслась сумна-пресумна вістка, що в Чікаго по короткій важкій недузі залишив цей світ і своїх побратимів на завжди сл. п. Інж. АНТІН АРТИМОВИЧ член 1-ої Станиці Українського Вільного Козацтва ім. князя Дмитра Байди Вишневецького, Підполковник і Ген. Контролер УВК, щирий побратим, незрівняний громадський робітник і взірцевий потріот, к. старшина УСС і УГА, вірний син Соборної Української Землі, завжди повний енергії і віри у щасливе майбутнє рідної України.

Сл. п. Інж. Антін Артимович народився 24 лютого 1894 року в селі Брусно Старе, пов. Чесанів, Зах. Україна. Гімназію закінчив 1914 р. в Перемишлі й був один із засновників Пласти там же, та на перший заклик Боєвої Управи вступив у ряди УСС і вже 3. листопада 1914 р. був ранений в битві з москалями на горі Ключ в Карпатах. Учасник переможних боїв з мос-

калями на Маківці, не минув Його та-ж московський полон 29 травня 1915 р. під Лісовичами та запроторення до таборів полонених в Асхабаді. Після березневої революції в Росії 1917 року, включається знову в бригаду УСС й бере участь в боях як командир сотні й куреня в рр. 1919-20.

По війні студіює в Празі та після закінчення високих економічних наук вертає до Перемишля, де працює як директор кредитових кооперативних установ, діяльний в Пласті та в усіх українських громадських установах в Перемишлі й околиці. В 1943 році, як член Військової Управи Дивізії «Галичина» і уповноважений на округу Перемишль, працює при організації Української Дивізії, та коли «встояти не було сили», подався на захід в Німеччину, де й був головою табору українських переселенців в Регенсбурзі, а згодом в 1948 р. емігрує з Дружиною до ЗСА й оселюється в Чікаго. І тут, як людина не вичерпної енергії, включається в працю майже усіх українських установ, стає співосновником Т-ва «Самопоміч» і Кред. Кооперативи «Самопоміч», будучи її довголітнім головою, кооператор і Пластун-Сеньйор, один з перших членів Пластової Станиці в Чікаго, Голо-

ва Братства УСС, Член Управи ОбВУА, Ген. Контролер УВК і правдивий козацький Побрратим. Живої енергійної вдачі, працьовитий і строгий у виконуванні прийнятих обов'язків, щиро жертвенний, правдивий і вірний член Христової Української Церкви, був головою Контрольної Комісії Парафії Свв. Володимира і Ольги, спокійний і ввічливий, усім знаний і прихильний, залишив глибокий жаль і смуток в серцях усіх громадян, парофіян та зокрема серед засмучених побратимів УВК.

Панаходу і Паастас відправлено 8. 9. листопада в похоронному заведенні Музики і Сина. Похорон відбувся

10. листопада о год. 9-ій з цього ж заведення до Собору Свв. Володимира і Ольги, а після Св. Літургії на цвинтар Сз. Миколая в Чікаго.

Від Опечаленого Козацького Побрратимства висловлюємо найглибше співчуття Високодостойній Дружині Покійного Стефанії, всій Його Родині й глибоко засмученій Українській Громаді.

Хай же буде Вічна Пам'ять й Незабутня Слава Дорогому Побрратимові, що так вірно й віддано служив Рідній Україні! Хай у Бозі спочиває Вірний Син України!

Павло Бабяк

СВ. ПАМ'ЯТІ ПОЛК. МИХАЙЛА ЗЕЛІНСЬКОГО

Сотник Михайло Зелінський був одним із старшин близьких до полк. Петра Болбочана і з ним пройшов всі етапи боротьби Запорожців: Київ, Житомир, Запоріжжа, Крим, Чернігівщину. Особливо Він відзначився своєю відвагою в боях 2-го Республіканського полку під командою полк. Болбочана. Тоді, в жорстоких боях у 1918 році на кордоні України в Чернігівщині Він був тяжко поранений. Після видужання бл. п. сотник М. Зелінський скоро дістав наказ повернутися до Запорозького корпусу. Він негайно зі своїм вірним джурою виїхав на Лівобережжя до Харкова. По дорозі на залізничному двірці Ромодан Його затримав відділ білогвардійців князя Черкаського і без суду москвіни Його там розстріляли 21 листопада 1918 року. Згодом Ромодан заняли частини нашого корпусу. Тоді козацьке тіло Покійного було перевезено до Полтави і там поховано на Військовому цвинтарі з наказу полк. Болбочана на тимчасовий спочинок. Сам похорон відбувся під гарматну стрілянину, що роз-

горілись на Полтавщині. Ховали Покійного урочисто. Його посмертно було нагороджено рангою полковника. Труна лежала на лафеті, за яким ішов Його боєвий товариш кінь. Грала військова оркестра. Прощаальну промову виголосив осаул Корж та інші старшини. Гарматний салют був останнім «Прощай!». Гріб не було «запечатано», бо з наказу полк. Болбочана тлінні останки Убитого мали перевезти в Київ і там поховати за всіма козацькими й християнськими звичаями на Аскольдовій Могилі.

Штаб корпусу повідомив про трагічну смерть Покійного його родину і до Полтави приїхали батько й брат Покійного. З глибокою пошаною та співчуттям прийняв їх полк. Болбочан, а сотник Шепель, близький приятель Покійного, супроводив їх на Його могилу.

В той час боєві обставини не дали можливості виконати наказ полк. Болбочана перевезти і поховати урочисто останки св. п. Полк. М. Зелінського в Києві. Запорожці вже вантажились в ешелони і частина їх рушила в боях

по лінії Ромодан-Черкаси, а інша частина — на Кременчук. А далі відбулася ще гірша відома трагедія. Полковника Болбочана підступно заарештував Волох і в скорім часі полк. Болбочана — цього великого патріота по-звірськи було на Поділлі розстріляно.

Так загинули два хоробрі лицарі: один від рук москвинів білогвардійців, а другий — від рук своїх кайнів. Загинули Вони за Ідею Великої Самостійної Української Козацької Держави,

за рідне Військо, за його вічну славу, за честь козацьку, за Христову віру...

Вічна їм пам'ять! Хай Вони спочивають в Бозі а Іхня слава козацька живе і ніколи не вмирає!

Ріджайна, Саскачевань, жовтень 1973 року.

**Рудольф Федорович
козак однорічник, кол. розвідник злід
Крут і Славного Війська Запорозько-
го, ветеран Канадійської армії з Другої
світової і Корейської воєн.**

ІВАН МАКОГОНИК

Хорунжий Ст. УВК ч. 3. ім. Гетьмана Івана Мазепи, Бунчужний Осадного Корпусу Січових Стрільців Дієвої Армії, відзначений Воєнним Хрестом і Пропамятним Хрестом СС, народився дnia 7. липня 1900 року в Гадинківцях, повіт Копичинці, Західна Україна.

Іван Макогоник, переїшов цілу хутровину Визвольних Змагань, як молодий юнак, взірцевий вояк. Повернувшись з війська домів, переслідуваний польською окупаційною владою, змушеній був вийхати до Канади, куди прибув дnia 23 серпня 1923 року. Отримавши працю в канадійській Тихоокенській Залізній Дорозі (СПР), поселився на стало в Калгарах та працював до свого переходу на пенсію. В 1938 році прийняв канадійське громадянство та в тому році в квітні вступив в члени УСГ та УНО Канади, де був взірцевим членом до кінця свого життя.

По довшій важкій недузі, відійшов дня 29. березня 1973 року у Вічність в Дженераль Госпіталі. Заупокійну Св. Службу Божу відправив дня 3. квітня ц. р. Курінний-Капелян УВК, Всч. о. радник Василь Мартиник, парох Помісної Української Католицької Церкви Св. Успення в Калгарах, а відтак тлінні останки Покійного зістали зложені на вічний відпочинок на місці цвинтаря Св. Марії. По похоронах була влаштована Товариством Ліги Українських Католицьких Жінок при місцевій парохії поминальна трапеза в авдиторії Церкви Св. Успення.

Покійний залишив в глибокому сумтку дружину Домну, сина Стаха, невестку, сестру Степанію в Торонто, Анну в Польщі та Мелянію на Рідних Землях, 10 внуків та одного правнука.

Вічна Пам'ять взірцевому Воякові і Громадянинові.

Полк. УВК Михайло Ковальський

ХТО ПОМАГАЄ ВИДАВАТИ НАШ КВАРТАЛЬНИК
(Крім точних кольпортерів, передплатників і післяплатників)

ВИКАЗ ПОСТУПЛЕНЬ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД
від 1 вересня до 15 листопада 1973 року

Замість квітів на невідому Могилу Лицарів, що впали смертю хоробрих в бою під Крутами 29 січня 1918 року за боротьби з большовиками - комуністами за Велику Самостійну Українську Козацьку Державу, за рідне військо, за його вічну славу і за честь козацьку та Віру Христову склав Побрата Бунчужний Рудольф Феддорович 21 доларя.

Замість квітів на свіжу могилу бл. п. Хорунжого УВК Степана Кузьменка зложили: Петро Семотюк 5 доларів і С. Котульський 3 дол. Разом 8 дол.

В пошану св. пам'яті покійної Дружини Герти муж Володимир Засадний зложив на пресовий фонд «У. К.» 50 доларів.

Замість квітів на свіжу могилу бл. п. Герти Засадної дружини члена редакції «У. К.» склали: Антін і Василіна Кущинські 10 доларів і Василина Кущинська 5 дол. Разом 15 доларів.

ІНШІ ДАРИ (в долірах ЗСА в хронологічному порядку поступлень): М. Семирозум 1, Х. Пітерсен 2, С. Ган 1.96, Д. Ільчишин 1.96, М. Головатий 1, Г. Репа 15, М. Чопівський 15, О. Суховій 15, о. А. Іллінський 1, І. Стецкович 10, М. Петруняк 5, Л. Сокульська 2.50, о. Й. Скульський 5, о. Т. Діателович 10, о. Губчак 5, М. Пирський 4, М. Клепачівська 5, Н. Котис 3, Р. Федорович 20, М. Л. 1, М. Кульчицька 2,

А. Вознюк 5, Відділ 114-й Укр. Нар. Союзу 25, Я. Різник 6, П. Дубрівний 3.50, Д. і С. Макогоник 10, П. Гобил 3, М. Висоцький 2, Обласна Управа УВК на ЗСА-Схід 23, К. Черевченко 10, М. Брик 2, Й. Рейнарович 5, М. Козленко 1, Й. Вишневецький 25, Н. Онищенко 1, Б. Дацківський 5. Разом по цьому списку 252.92 долари.

А ВСІХ ДАРІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЗА ВІДЧИТИЙ ЧАС ПОСТУ ПИЛО 346.92 доларів.

Крім того, на потреби Генеральної Канцелярії (Організаційний Фонд): М. Висоцький 3, Обласна Управа УВК на ЗСА-Схід 7, Й. Вишневецький 10.

На ту ж ціль Полк. Микола Янов прислав 20 доларів з таким дописом: «з нагоди ювілею — 100-ої річниці, 1873-1973, з дня народження Гетьмана Відновителя Павла СКОРОПАДСЬКОГО, в 55-ту річницю відродження Української Гетьманської Держави і в 9-ту річницю смерті моєї незабутньої дружини бл. п. Ніни складаю на Фонд УВК двацять доларів. З козацьким привітом М. Янов, плк. Дітройт, вересень 24, 1973 р.»

Отже, на Організаційний Фонд поступило разом 40 доларів.

Всім Вельмишановним Жертводавцям широ-сердечне спасибі!

Редактор «УК» і Генеральний Писар УВК.

Printed by:
UKRAINIAN - AMERICAN PUBLISHING
and PRINTING CO., INC.
2315 West Chicago Ave. Chicago, Ill. 60622 USA